

Arbetsmiljöstatistik Rapport 2020:01

Arbetssskador 2019

Occupational accidents and work-related diseases

 Sveriges officiella statistik

Omslagsfoto: Arbetsmiljöverket
Grafisk produktion: Essen International
Serie: Arbetsmiljöstatistik ISSN 1652-1110
Produktnummer: AM0602
Ansvarig utgivare: Ann Ponton Klevestedt
Statistikansvarig: Ann Ponton Klevestedt
www.av.se

Utgiven i maj 2020.
Förfrågningar: Svarstjänsten 010-730 90 00

Arbetsmiljöstatistik Rapport 2020:01

Arbets-skador 2019

Occupational accidents and
work-related diseases

Tidigare publicering

Revidering av statistiken för perioden 2012–2017

Under perioden 1 december 2012 - 9 augusti 2018 blev anmälningar om olyckor under färd till eller från arbetet med noll sjukfrånvarodagar felaktigt registrerade hos Arbetsmiljöverket som arbetsolyckor utan sjukfrånvaro vid anmälan via Arbetsmiljöverkets webbplats. I den här publikationen redovisas reviderade uppgifter för perioden 2012–2017.

Tidigare publicering

Årlig statistik om arbetsskador utgavs till och med juni 1977 under titeln Yrkesskador, och för perioden juli 1977–1978 under titeln Arbetsskador, av Riksförsäkringsverket i serien Sveriges officiella statistik. Sedan dess har årlig arbetsskadestatistik utformats och sammanställts av Arbetsmiljöverket (tidigare Arbetarskyddsstyrelsen), under 1979–1993 i samarbete med Statistiska centralbyrån. Sedan statistikreformen 1994 är Arbetsmiljöverket huvudman i egenskap av statistikansvarig myndighet.

Den preliminära arbetsskadestatistiken för perioden till och med 2001 publicerades i serien Statistiska meddelanden med titeln Arbetsskador. Statistiken från och med år 2002 publiceras i serien Arbetsmiljöstatistik och i den svarar Arbetsmiljöverket för såväl analyser och kommentarer som den tekniska produktionen. Statistiken kvalitetsdeklarerar sedan 2017.

Previous publishing

Until 1978 the annual reports on Occupational Injuries were published within the series of Official Statistics of Sweden by the National Social Insurance Board. Afterwards, annual statistics on occupational accidents and work-related diseases has been compiled by the Swedish Work Environment Authority (formerly the National Board of Occupational Safety and Health) in collaboration with Statistics Sweden (1979–1993). Since 1994 the Swedish Work Environment Authority is responsible for the statistics.

The preliminary data until 2001 was published in the series Statistical Reports with the title Occupational injuries. In the statistics for 2002 and later on, the Swedish Work Environment Authority is responsible for the analysis as well as the technical production.

Förord

En arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om en arbetsskada är skyldig att anmäla skadan till Försäkringskassan enligt bestämmelser i socialförsäkringsbalken. Den person som inte är arbetstagare ska själv göra arbetsskadeanmälan. Som arbetsskada räknas skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet.

Arbetsmiljöverket ansvarar för den officiella statistiken om arbetsskador, och den bygger på de arbetsskadeanmälningar som görs till Försäkringskassan. Dessa ingår i informationssystemet om arbetsskador, ISA. Vidare ansvarar Arbetsmiljöverket för den officiella statistiken om arbetsmiljö som utgörs av urvalsundersökningarna Arbetsmiljöundersökningen och Arbetsorsakade besvär. Statistiken används i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och utgör underlag för inriktningen av Arbetsmiljöverkets verksamhet.

Publikationen är preliminär i den meningen att uppgifterna bygger på de anmälningar om arbetsskador som har registrerats och bearbetats till och med första kvartalet 2020. En kort sammanställning av mer slutliga uppgifter för 2019 kommer att publiceras i nästa års rapport.

Ansvariga för bearbetningar och kommentarer i denna rapport har varit Dennis Webstedt, Gina Axling, Pär Millstam och Kjell Blom.

Arbetsmiljöverket i maj 2020
Ann Ponton Klevestedt

Innehåll

Tidigare publicering	4
Revidering av statistiken för perioden 2012–2017	4
Tidigare publicering	4
Previous publishing	4
Förord	5
Begrepp	8
Sammanfattning	10
1. Anmälda arbetsskador	13
Antalet anmälningar har varierat över tid.....	14
Antal anmälningar och arbetsställestorlek:	
Större arbetsställen anmäler fler arbetsskador per 1 000 sysselsatta.....	17
Sektor och kön:	
Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från kommunal sektor	18
2. Arbetsolyckor	20
Kön: Män anmäler fler arbetsolyckor med sjukfrånvaro	20
Ålder: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från unga män	21
Antal anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta:	
Antalet anmälningar bland sysselsatta män i ålder 16 till 24 år	
vänder neråt under 2019.....	22
Trolig frånvaro: En fjärdedel beräknas leda till lång sjukfrånvaro	23
Avvikelse: Förlorad kontroll och fall vanligaste olycksorsakerna	24
Yttre faktor: Olika bidragande faktorer för kvinnor och män	27
Skadad kroppsdel: Många skador på händer och nedre extremiteter.....	29
Näringsgren: Många anmälningar per 1 000 sysselsatta	
inom transport och magasinering.....	30
Yrke: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från förare	34
Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro: Flest anmälningar per	
1 000 sysselsatta från unga kvinnor	37
3. Arbetsolyckor med dödlig utgång	38
Arbetstagare och egenföretagare: Flest arbetsolyckor med	
dödlig utgång bland egenföretagare per 100 000 sysselsatta	38
Orsaker: De flesta arbetsolyckorna med dödlig utgång	
har samband med fordon.....	40
Flest arbetsolyckor med dödlig utgång bland per 100 000	
sysselsatta inom jordbruk och skogsbruk	41
Arbetsolyckor med dödlig utgång bland utländsk arbetskraft	43

4. Arbetsjukdomar	44
Misstänkt orsak: Organisatoriska och sociala faktorer samt ergonomiska belastningsfaktorer vanligaste orsakerna till anmälan av arbetsjukdom....	45
Besvär: Psykosociala samt muskel- och ledbesvär vanligast.....	48
Ålder: Antal anmälningar per 1 000 sysselsatta ökar med stigande ålder	49
Näringsgren: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta inom tillverkning för både kvinnor och män	51
Yrke: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta bland montörer och truckförare	55
Organisatoriska och sociala faktorer: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta inom vård och omsorg samt offentlig förvaltning och försvar, för både kvinnor och män.....	58
5. Arbets skador bland ej sysselsatta	62
6. Arbets skador inom EU	63
Eurostats redovisning av arbets skador	63
Beräknat antal inträffade arbetsolyckor	63
Statistiken begränsas till 13 gemensamma branscher	63
Endast arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar redovisas inom EU.....	64
Standardiserad olycksfallsfrekvens	64
Arbetsolyckor: Den relativa frekvensen lägre i Sverige än i EU	64
Arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet: Rumänien i topp	67
Arbets sjukdomar: Svårt att finna jämförbara uppgifter	68
7. Arbets skador 2018 – slutlig statistik	69
8. Statistikens omfattning och innehåll	70
Arbets skadeförsäkringen	70
Definitioner och indelningsgrunder	70
Arbets skadeanmälan	71
Andra förändringar	72
Variabler	72
Sysselsättningsuppgifter	75
Sektor	75
Statistikens kvalitet	75
Summary	76
Svensk-engelsk ordlista	79
Näringsgren SNI2007	83
Bilaga - Anmälan om arbets skada	87

Begrepp

Nedan beskrivs några viktiga begrepp som förekommer i denna publikation.

Preliminär statistik

Statistik över anmälningar ett visst år som inkommit till och med det första kvartalet året därpå.

Slutlig statistik

Statistik över anmälningar ett visst år som inkommit till och med det första kvartalet året två år senare.

Arbetskada

Skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet.

Arbetsolycka

Olycka till följd av plötslig händelse, fysisk eller psykisk skada som inträffat på arbetsplatsen eller på annan plats där den skadade vistats i eller för arbetet.

Arbetsolycka utan sjukfrånvaro

Arbetsolycka som inte medfört någon sjukfrånvaro.

Arbetsolycka med sjukfrånvaro

Arbetsolycka som medfört sjukfrånvaro från arbetet.

Färdolycka

Olycka som inträffat på väg till eller från arbetet.

Arbetsjukdom

Arbetskada som uppkommit genom annan skadlig inverkan än arbetsolycka. Exempelvis genom återkommande ensidiga rörelser eller psykiskt påfrestande förhållanden i arbetet.

Avvikelse

Det som avvikit från det normala händelseförloppet och därmed orsakat en arbetsolycka.

Yttre faktor

De saker i form av maskiner, verktyg och andra föremål eller personer som kan kopplas till avvikelsen vid en arbetsolycka.

Orsak

De faktorer som man på en övergripande nivå misstänker orsakat arbetsjukdomen, det vill säga belastning, buller, vibrationer, kemiska ämnen, organisatoriska eller sociala faktorer.

Exponeringsfaktor

Den faktor på detaljnivå som man enligt uppgift exponerats för och som anses ha bidragit till arbetsjukdomen. Det kan exempelvis gälla kemikalier, stress eller tunga lyft.

Anmälningssätt

Arbetsskador anmäls via webben eller på pappersblankett. En skillnad mellan de två olika sätten att anmäla är att i anmälningar via webben gör arbetsgivaren en stor del av kodningen genom att välja mellan olika svarsalternativ medan en anmälan via blanketten, som innehåller uppgifter som lämnas i fritext, liksom tidigare registreras av särskilt utbildad kodningspersonal vid Arbetsmiljöverket.

Sysselsatta

Antal sysselsatta hämtas från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS), för fördelning efter region och bransch, men även arbetskraftsundersökningen (AKU), SCB, för fördelning efter yrke.

Sektor

Arbetsmiljöverkets indelning av sektorer följer Statistiska centralbyråns indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen. Den baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2000 (INSEKT 2000).

Sammanfattning

De anmälda arbetsskadorna för 2019 visar att antalet arbetsolyckor med sjukfrånvaro är fler än förra året. En liknande utveckling visar även de anmälda arbetssjukdomarna. Arbetsolyckor med dödlig utgång är färre under 2019 jämfört med 2018.

Män drabbades oftare än kvinnor av arbetsolyckor med dödlig utgång och anmälde också fler arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro. Kvinnor anmälde dock fler arbetssjukdomar och arbetsolyckor utan sjukfrånvaro än män.

Tabell a: Arbetsskador 2019 – anmälda till 1 april 2020. Preliminära uppgifter.

Typ av skada	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsolyckor med sjukfrånvaro	15 464	23	21 155	34	36 619	28
- därav arbetstagare och egenföretagare	14 872	22	19 876	32	34 748	27
Arbetssjukdomar	6 823	10	4 018	6	10 841	8
- därav arbetstagare och egenföretagare	6 749	10	3 824	6	10 573	8
Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro	37 097	55	32 105	52	69 202	53
Olycka under färd till eller från arbetet	7 793	12	4 340	7	12 133	9
Gamla ärenden ¹⁾	192	0	201	0	393	0
Ej arbetsskada/ej klassificerbar anmälan ²⁾	86	0	147	0	233	0
Totalt	67 455	100	61 966	100	129 421	100

1) Till denna kategori förs pappersanmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar som inträffat mer än cirka två år före det datum anmälan är gjord.

2) Endast pappersanmälan

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Arbetsolyckor med dödlig utgång: Drabbade främst män

År 2019 inträffade 36 arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet i den svenska arbetskraften, 34 bland arbetstagare (varav fem kvinnor) och 2 bland egenföretagare (ingen kvinna). Det innebär 0,9 arbetsolyckor med dödlig utgång i arbete per 100 000 sysselsatta.

Ytterligare 7 arbetsolyckor med dödlig utgång inträffade under året bland utländska medborgare i samband med arbete i Sverige. Det omkom 3 personer i arbetsmarknadsåtgärder, praktik eller i andra aktiviteter som omfattas av Socialförsäkringsbalken men där personen inte ingår i den svenska arbetskraften. År 2018 inträffade 50 arbetsolyckor med dödlig utgång i arbete i den svenska arbetskraften.

Arbetsolyckor med sjukfrånvaro: Antalet anmälningar högre än förra året

Under 2019 anmäldes cirka 34 700 arbetsolyckor med sjukfrånvaro bland arbetstagare och egenföretagare vilket är 1 500 fler jämfört med året innan. Ökningen avser både kvinnor och män men är något större bland kvinnorna. Antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro var fler bland män än kvinnor (cirka 19 900 respektive 14 900 anmälningar). Per 1 000 sysselsatta män anmäldes under 2019 cirka 7,7 arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro under minst en dag. Motsvarande antal per 1 000 sysselsatta kvinnor var 6,3.

Statistiken visar att antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta, för både kvinnor och män, är högst i åldern 16–24 år under 2019. Jämfört med 2018 visar inte statistiken på en ökning av antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta. Den generella bilden är i stort sett oförändrad, det vill säga att unga män, 16-24 år, anmäler ungefär 50 procent fler arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta än genomsnittet för män i övriga åldersgrupper.

Branschgrupperna utvinning av mineral och transport och magasinering hade flest anmälningar per 1 000 sysselsatta bland kvinnor, och bland män var antalet per 1 000 sysselsatta högst inom branschgrupperna transport och magasinering samt vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering o.d.

Bland kvinnor var falloolyckor och rörelse med belastning, till exempel genom lyft av vårdtagare, vanligast bland de anmälda arbetsolyckorna med sjukfrånvaro. Bland män orsakades de flesta anmälda arbetsolyckorna med sjukfrånvaro på förlorad kontroll över handverktyg och transportmedel.

Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro: Fler anmälningar från kvinnor och unga

Under 2019 anmäldes cirka 66 000 arbetsolyckor utan sjukfrånvaro bland arbetstagare och egenföretagare vilket motsvarar 13 fall per 1 000 sysselsatta. Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro anmäldes oftare av kvinnor än män till skillnad från arbetsolyckor med sjukfrånvaro. Den yngsta åldersgruppen, 16-24 år, hade flest anmälningar per 1 000 sysselsatta bland både kvinnor och män.

Olyckor på väg till och från arbetet: Antalet anmälningar fler än 2018

Statistiken för 2019 visar på en ökning av antalet anmälda olyckor till eller från arbetet med cirka 10 procent. Antalet har varit relativt stabilt över tid, men påverkas i viss mån av väderförhållandena under vinterhalvåret.

Arbetssjukdomar: Antalet anmälningar vänder uppåt 2019

Antalet anmälningar om arbetssjukdom bland arbetstagare och egenföretagare ökade med cirka 1 700 anmälningar under 2019. Fler kvinnor än män har anmält arbetssjukdom (cirka 6 700 respektive 3 800 anmälningar). Det motsvarar cirka 2,8 anmälningar per 1 000 sysselsatta kvinnor och cirka 1,5 anmälningar per 1 000 sysselsatta män.

De vanligaste orsakerna till anmälda arbetssjukdomar var organisatoriska och sociala orsaker, 40 procent, följt av ergonomiska belastningsorsaker, 33 procent. Det är främst kvinnor som anmäler arbetssjukdomar av organisatoriska och sociala orsaker, och bland kvinnor har det varit den vanligaste orsaken sedan 2014. Det kan exempelvis handla om hög arbetsbelastning, små möjligheter att påverka arbetets utförande eller samarbetet med kollegor och chefer. Ergonomiska belastningsorsaker avser till exempel tunga lyft och förflyttningar av bördor samt ensidigt och monotont arbete. Bland män var ergonomiska belastningsorsaker vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdomar under 2019.

Branschgrupperna med flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta för både kvinnor och män var tillverkning, offentlig förvaltning och försvar samt vård och omsorg; sociala tjänster. Inom tillverkning var ergonomiska belastningsorsaker vanligast. I offentlig förvaltning och försvar samt vård och omsorg; sociala tjänster var organisatoriska och sociala orsaker vanligast.

1. Anmälda arbetsskador

Detta kapitel beskriver bakgrund och information om anmälda arbetsskador. I kapitlet redovisas även de anmälda arbetsskadornas utveckling över tid och fördelning per arbetsställestorlek och sektor.

En arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om en arbetsskada är skyldig att anmäla skadan till Försäkringskassan enligt Socialförsäkringsbalken. Det är dessa anmälningar som redovisas i denna publikation. Huvudsakligen behandlas anmälda arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro samt anmälda arbetssjukdomar. Vidare begränsar sig redovisningen till i första hand arbetstagare och egenföretagare.

Den som råkat ut för en olycka kan oftast säga när den inträffade. Besvär som beror på skadlig inverkan under längre tid betraktas däremot som arbetssjukdom. Eftersom det i många fall inte är möjligt att med någon större noggrannhet säga när en arbetssjukdom uppstått, redovisas dessa efter det år då anmälan gjordes. En individ kan ha råkat ut för mer än en arbetsskada under det redovisade året, vilket innebär att antalet anmälningar kan vara större än antalet drabbade individer.

Publikationen redovisar i huvudsak preliminär statistik för 2019 (anmälda arbetsskador till och med första kvartalet 2020). En kortfattad och mer slutlig redovisning av arbetsskadorna för 2018 finns i kapitel 7 Arbetsskador 2018 – slutlig statistik.

Endast en liten del av de arbetsskador som anmäls till Försäkringskassan leder till en ansökan om ersättning och till att arbetsskadan utreds samt att en livränta eventuellt utbetalas. Det kan dröja flera år från det att arbetsskadan anmäls innan ansökan skickas in till Försäkringskassan och beslut fattas om man har rätt till ekonomisk ersättning på grund av arbetsskada. Under 2019 beviljade Försäkringskassan 511 egenlivräntor till följd av arbetsolyckor eller olyckor på väg till eller från arbetet, utan hänsyn till när anmälan lämnades in. Utöver det beviljade Försäkringskassan 444 egenlivräntor som hade sin grund i en arbetssjukdom. I ovanstående antal ingår även förnyade prövningar av tidsbegränsade livräntor.

Antalet anmälningar har varierat över tid

Sett över en längre tidsperiod har antalet anmälda arbetsskador varierat kraftigt. Förändringar i sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna har påverkat anmälningsbenägenheten och är därmed en viktig förklaring till variationer i antalet anmälningar. År 1992 infördes till exempel en sjuklöneperiod och från andra halvåret 1993 samordnades arbetsskadeförsäkringen med sjukförsäkringen. Det senare innebar att någon särskild arbetsskadesjukpenning inte längre betalades ut. Under 1993 genomfördes anmälningskampanjer som en följd av de övergångsbestämmelser som infördes i samband med att arbetsskadebegreppet skärptes. Antalet anmälda arbetssjukdomar fördubblades jämfört med året innan. Därefter sjönk antalet under några år. I början av 2000-talet varierade antalet anmälda arbetssjukdomar ganska kraftigt mellan olika år, och låg på mellan 20 000- 25 000 anmälningar per år. Under perioden 2003-2009 anmäldes allt färre arbetssjukdomar. 2009 anmäldes ungefär hälften så många arbetssjukdomar jämfört med 2000-talets början. Mellan åren 2010-2015 ökade antalet anmälda arbetssjukdomar för varje år. Därefter sjönk antalet anmälningar återigen fram till 2018. Jämfört med 2018 anmäldes fler arbetssjukdomar under 2019.

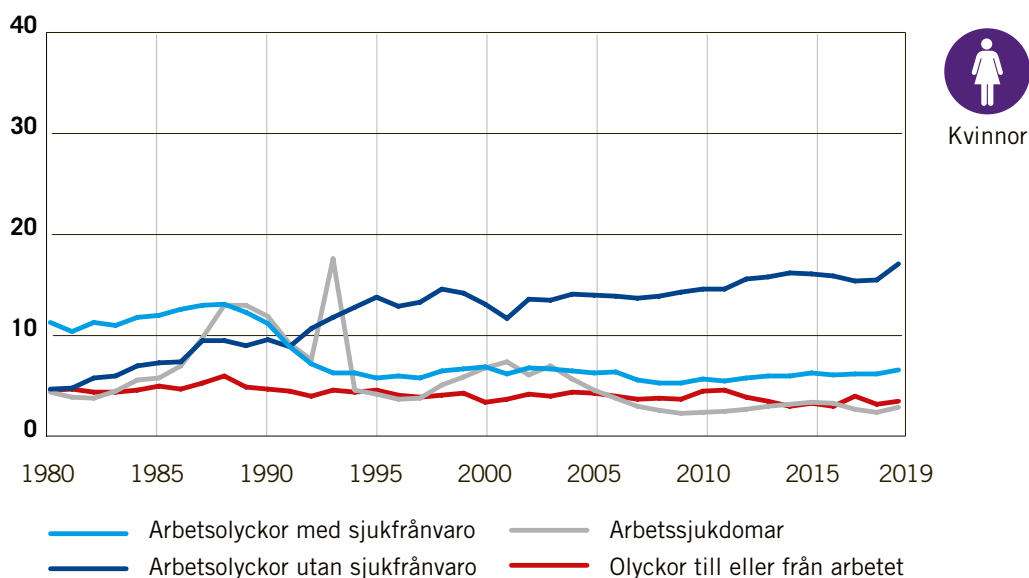
Antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro minskade kraftigt fram till mitten av 1990-talet. Därefter avtog minskningstakten och från 1997 ökade antalet anmälningar något. Efter 2003 sågs åter en nedåtgående trend med en extra stor nedgång under 2009. Därefter har trenden varit att antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro ökat.

Antalet anmälda arbetsolyckor utan sjukfrånvaro hade inte samma nedåtgående trend under perioden 2003-2009, utan låg på ungefär samma nivå. Därefter har dessa olyckor ökat med cirka 25 procent.

Anmälda olyckor till och från arbetet, så kallade färdolyckor visar från 2003 fram till 2009 på ett svagt minskande antal anmälning. Under åren 2010-2011 ökade de något igen. Från 2012 fram till 2016 var nivån på färdolyckorna åter något minskande. 2017 var antalet anmälda färdolyckor åter uppe på en nivå motsvarande den som var 2010-2011. 2018 var antalet anmälda färdolyckor dock återigen på en lägre nivå. Jämfört med 2018 visar statistiken för 2019 på en ökning av antalet anmälda olyckor till eller från arbetet.

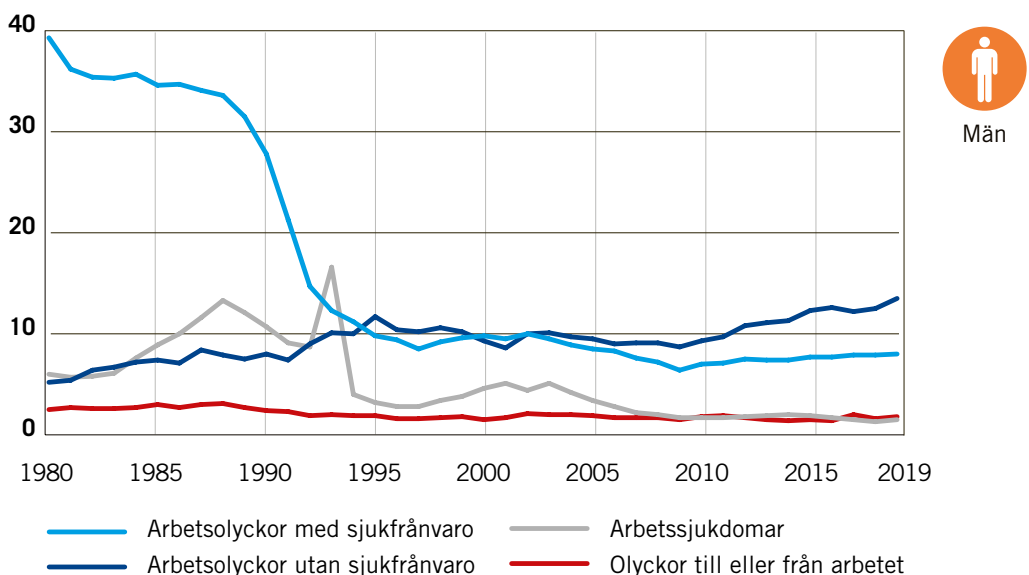
I figur 1a och 1b visas antalet anmälningar av arbetsskada per skadetyper i relation till antalet sysselsatta under perioden 1980-2019. De olika skadetyperna har utvecklats olika över tid. Utvecklingen har sett olika ut för kvinnor och män. Figur 1a och 1b bygger på slutlig statistik med undantag av uppgifter för 2019 där en skattning av det slutliga värdet gjorts.

Figur 1a. Anmälda arbetsskador per 1 000 sysselsatta kvinnor 1980–2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 1b. Anmälda arbetsskador per 1 000 sysselsatta män 1980–2019. Arbetstagare och egenföretagare.

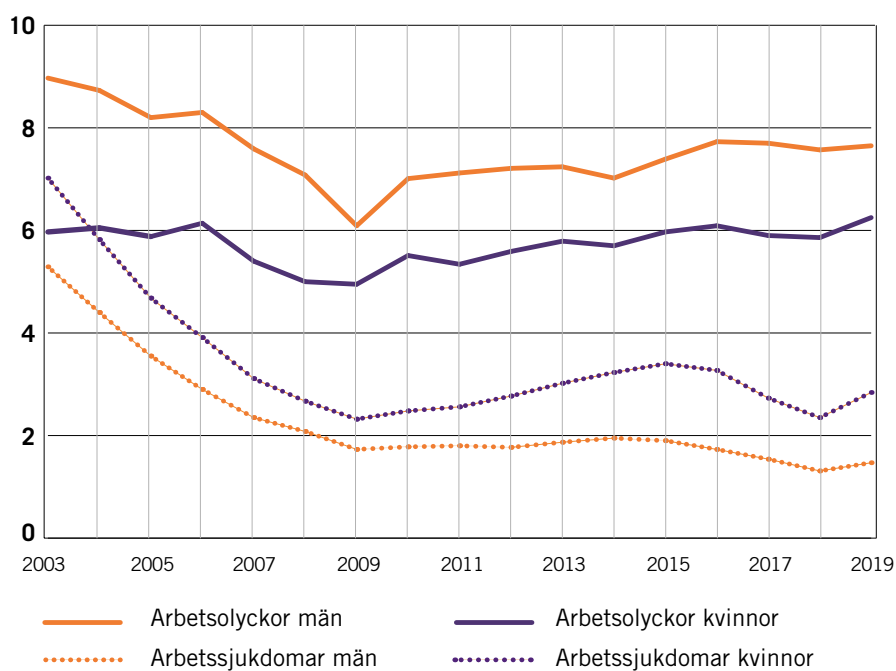

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro minskade 2003–2009, i förhållande till hur många som arbetade (se figur 2). Därefter har de ökat något. Kvinnor anmälde 6,3 arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta år 2019 och män 7,7 arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta år 2019. Inga avsevärda förändringar har inträffat under 2019 jämfört med 2018.

Även antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta minskade kraftigt perioden 2003–2009, därefter ökade de fram till år 2015. För perioden 2016–2018 visar statistiken dock en minskning av antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta. Kvinnor anmälde 2,8 arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta år 2019, vilket var mindre än hälften så många som 2003. För män var frekvensen 1,5 anmäld arbetssjukdom per 1 000 sysselsatta år 2019, jämfört med 5,1 per 1 000 sysselsatta år 2003.

Figur 2. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta 2003–2019. Preliminär statistik. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

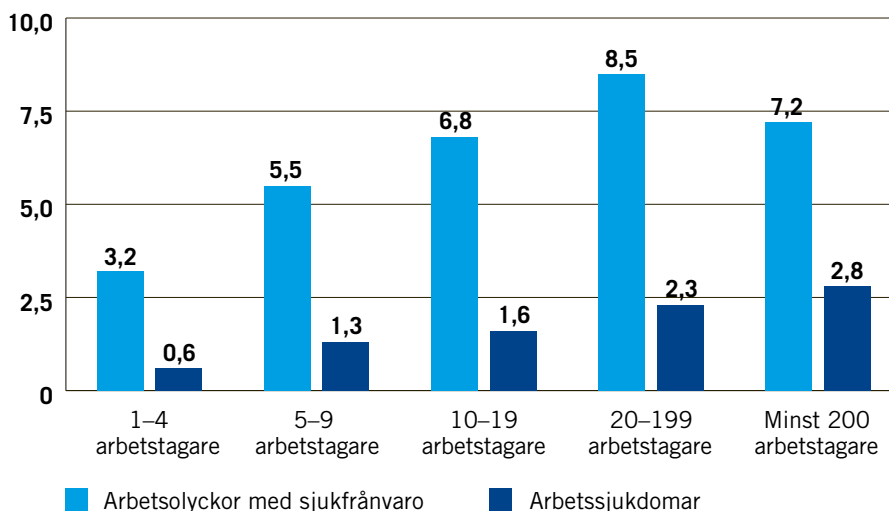
Antal anmälningar och arbetsställestorlek: Större arbetsställen anmäler fler arbetsskador per 1 000 sysselsatta

Antalet anmälningar av arbetsskador under 2019 var olika beroende på hur stort arbetsställe den skadade personen arbetade inom, även om antalet anmälningar sätts i relation till antalet anställda. Större arbetsställen anmälde fler arbetsolyckor med sjukfrånvaro och fler arbetssjukdomar än mindre arbetsställen. Mer information finns i tabell 7 i tabellbilagan.

Arbetsställen på 20-199 arbetstagare anmälde flest arbetsolyckor med sjukfrånvaro, 8,5 anmälningar per 1 000 sysselsatta och arbetsställen med fler än 200 arbetstagare anmälde flest arbetssjukdomar, 2,8 anmälningar per 1 000 sysselsatta.

En förklaring till skillnaden mellan arbetsställen av olika storlek kan vara att anmälningsbenägenheten skiljer sig åt då exempelvis rutiner för hantering av arbetsskador kan vara olika beroende på arbetsställestorlek.

Figur 3. Anmälda arbetsskador per 1 000 anställda 2019 per arbetsställets storleksklass. Arbetstagare. Arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbetssjukdomar.

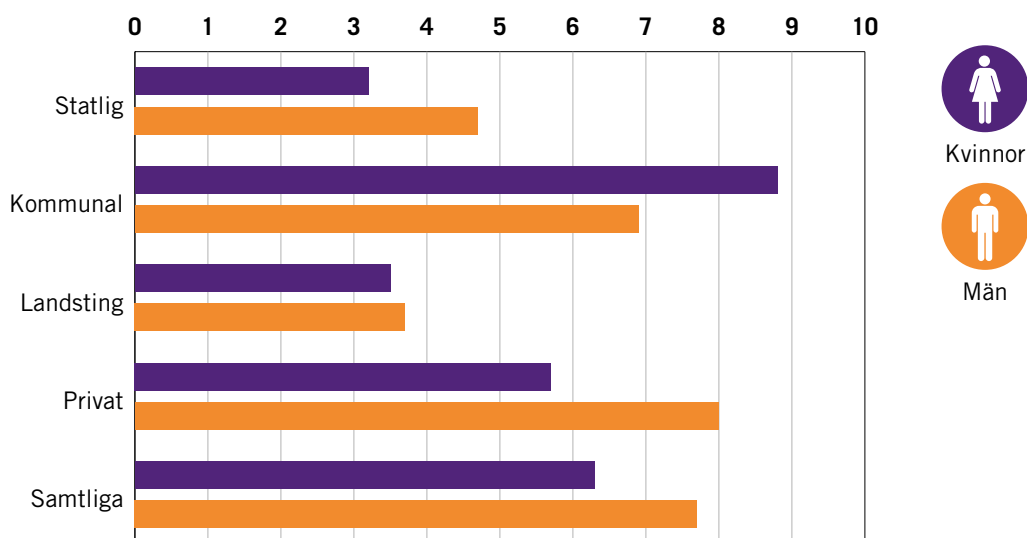
Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (FDB 2019).

Sektor och kön: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från kommunal sektor

Flest arbetsolyckor med sjukfrånvaro i förhållande till antalet sysselsatta anmäldes inom den kommunala sektorn för kvinnor, 8,8 stycken, och i den privata sektorn för män, 8,0 stycken. Fördelningen är likadan jämfört med 2018.

Kvinnor inom den kommunala sektorn anmäler flest arbetssjukdomar i förhållande till antalet sysselsatta, 5,1 (3,8 under 2018). För männen var antalet arbetssjukdomar högst inom den kommunala sektor, 2,6 stycken per 1 000 sysselsatta. Fördelningen är likadan jämfört med 2018.

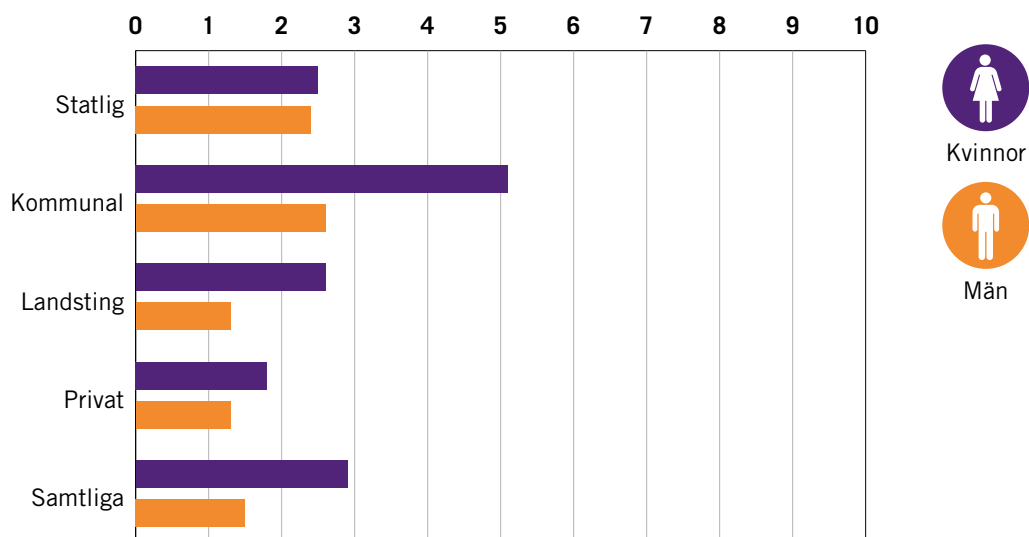
Figur 4a. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta 2019 fördelat på sektor¹, 16–64 år. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Arbetsmiljöverkets indelning av sektorer följer Statistiska centralbyråns indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen. Den baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2000 (INSEKT 2000). Värt att notera är att affärsverk och Svenska kyrkan redovisas som Privat. Privat kan ses som ett samlingsnamn för enheter som inte tillhör den statliga eller kommunala sektorn enligt standarden.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 4b. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta 2019 fördelat på sektor¹, ålder 16–64 år. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Arbetsmiljöverkets indelning av sektorer följer Statistiska centralbyråns indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen. Den baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2000 (INSEKT 2000). Värt att notera är att affärsverk och Svenska kyrkan redovisas som Privat. Privat kan ses som ett samlingsnamn för enheter som inte tillhör den statliga eller kommunala sektorn enligt standarden.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

2. Arbetsolyckor

År 2019 och till och med första kvartalet 2020 rapporterades cirka 105 800 arbetsolyckor som inträffade under 2019 till Försäkringskassan. Av anmälningarna var 36 600 arbetsolyckor med sjukfrånvaro, och cirka 34 700 av dessa avser sysselsatta (arbetstagare och egenföretagare). Detta innebär cirka 7 arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta, och cirka 13 arbetsolyckor utan sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta.

Arbetsolyckor anmäls inte sällan ganska lång tid efter att de inträffat. Detta avsnitt bygger på olyckor som inträffade under 2019 och som anmäls fram till och med första kvartalet 2020. Baserat på erfarenheter från tidigare år finns det skäl att anta att antalen kommer att öka med ungefär 5 procent på grund av anmälningar för 2019 som kommer in efter första kvartalet 2020. Detta motsvarar uppskattningsvis ytterligare cirka 1 800 anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro bland sysselsatta.

Här presenteras i huvudsak statistik för arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro. Statistik för arbetsolyckor utan sjukfrånvaro redovisas i slutet av kapitlet. I tabell 1 i tabellbilagan redovisas antal anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro från 1980 och framåt.

Kön: Män anmäler fler arbetsolyckor med sjukfrånvaro än kvinnor

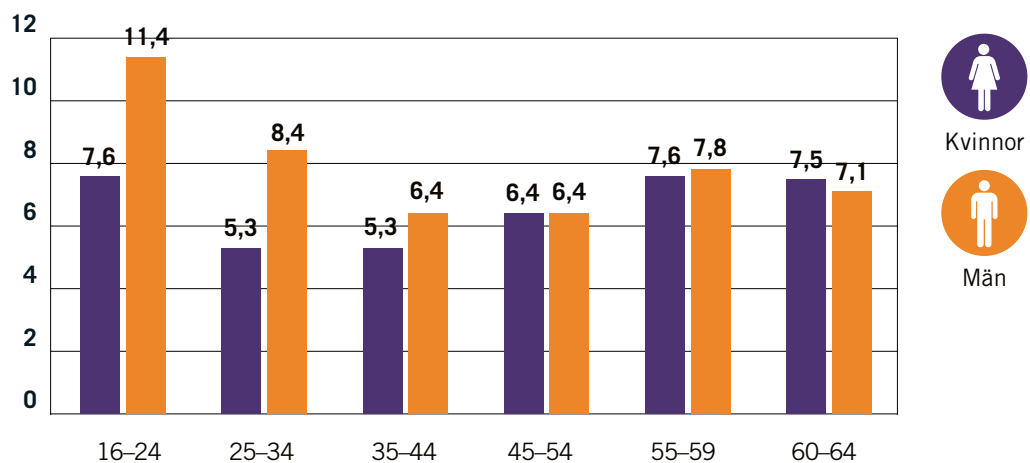
Per 1 000 sysselsatta män anmäldes under 2019 cirka 7,7 arbetsolyckor som medfört sjukfrånvaro under minst en dag. Motsvarande antal för kvinnor var 6,3 anmälda fall. Jämfört med 2018 ökade antalet anmälningar under 2019 för män med cirka 1 procent medan kvinnor ökade med cirka 6,5 procent. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning var antalet sysselsatta 2019 i åldrarna 16–64 år cirka 1 procent fler än 2018 för män medan antalet sysselsatta kvinnor var i det närmaste oförändrat. Antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro har sedan 2010 ökat med 9 procent för män och 13 procent för kvinnor.

Ålder: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från unga män

För 2019 hade unga män den högsta olycksfallsfrekvensen, se figur 5a. Den relativa olycksfallsfrekvensen för unga män var betydligt högre än genomsnittet för män (och kvinnor) i övriga åldersgrupper.

För kvinnorna ser bilden något annorlunda ut jämfört med männen. Högst var frekvensen för kvinnor i åldersgruppen 55–59 år och lägst i åldersgrupperna 25–34 år och 35–44 år. Medelåldern för de som anmälde arbetsolyckor med sjukfrånvaro 2019 var 43 år för kvinnor och 40 år för män. Cirka 43 procent av anmälningarna gällde personer som var 45 år eller äldre. Cirka 20 procent gällde personer som var 55 år eller äldre.

Figur 5a. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta efter åldersgrupp och kön 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

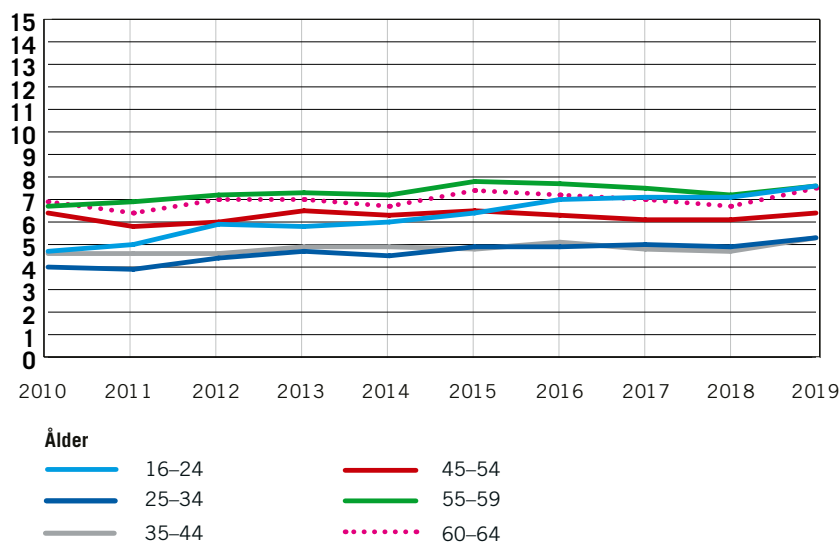

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Antal anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta: Antalet anmälningar bland sysselsatta män i ålder 16 till 24 år vänder neråt under 2019

I figur 5b och 5c visas att antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta, både kvinnor och män, i åldern 16–24 år ökade kraftigt under perioden 2010–2019. En viss dämpning av antalet anmälningar kunde skönjas för männen 2019. De årsvisa variationerna i övriga åldersgrupper har varit relativt små över tid. Generellt sett har män fler anmälningar av arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta än kvinnor.

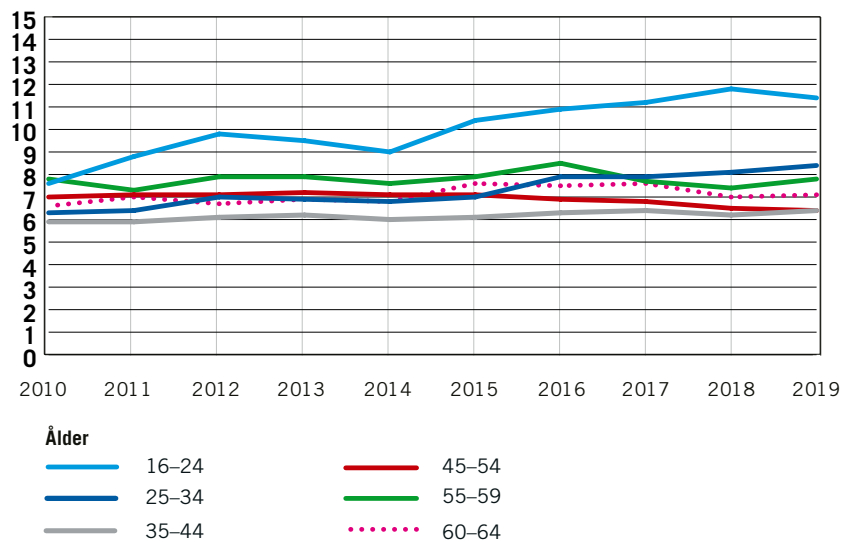
Figur 5b. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta kvinnor efter åldersgrupp. 2010–2019.

Kvinnor

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 5c. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta män efter åldersgrupp. 2010–2019.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Trolig frånvaro: En fjärdedel beräknas leda till lång sjukfrånvaro

Den som anmäler en arbetsskada får också uppge om skadan kan medföra sjukfrånvaro och om sjukfrånvarons längd beräknas bli 1–3 dagar, 4–14 dagar eller över 14 dagar. En fjärdedel av de anmälda arbetsolyckorna med sjukfrånvaro bland kvinnor 2019 beräknades vid anmälningstillfället medföra längre sjukfrånvaro från jobbet än 14 dagar, se tabell b.

Bland män var andelen svårare olyckor (mer än 14 dagar) något högre än för kvinnor. Vidare drabbades betydligt fler män av arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet, se även kapitel 3 Arbetsolyckor med dödlig utgång. Fördelningen av arbetsolyckorna med trolig frånvaro efter längd var ungefär densamma som 2018. Under 2019 ökade antalet anmälda arbetsolyckor oavsett längden på den troliga frånvaron jämfört med 2018, medan arbetsolyckor med dödlig utgång minskade något.

Tabell b: Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro efter trolig frånvaro 2019. Arbetstagare och egenföretagare. Preliminära uppgifter.

Trolig frånvaro	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1–3 dagar	5 503	37	7 116	36	12 619	36
4–14 dagar	5 733	39	7 314	37	13 047	38
Mer än 14 dagar	3 631	24	5 415	27	9 046	26
Dödsfall	5	0	31	0	36	0
Totalt	14 872	100	19 876	100	34 748	100

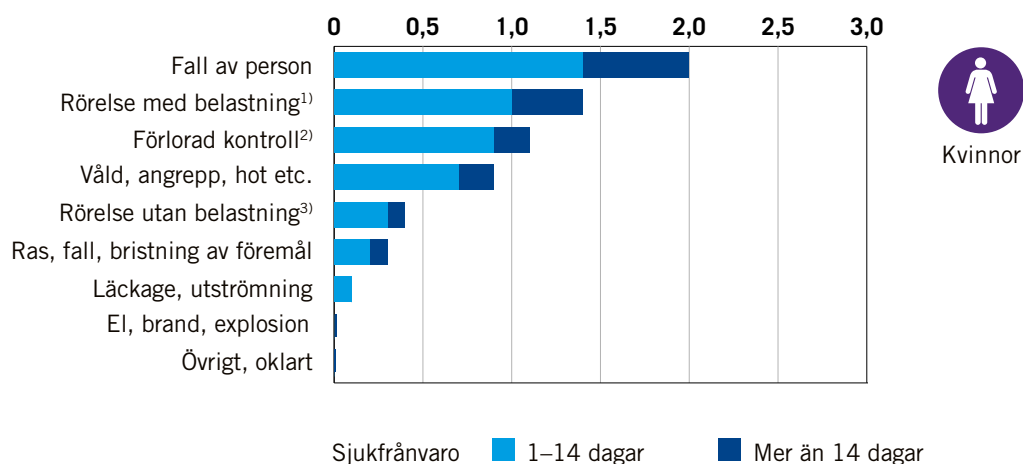
Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Avvikelse: Förlorad kontroll och fall vanligaste olycksorsakerna

När en arbetsolycka inträffar har som regel något skett som avviker från det normala i arbetet. I Arbetsmiljöverkets informationssystem om arbetsskador (ISA) finns uppgiften registrerad i variabeln avvikelse. Avvikelserna kan handla om att den olycksdrabbade, eller någon annan, utförde en arbetsuppgift på ett icke normalt sätt eller att något före olyckan frångick det vanliga. I figur 6a och 6b har de avvikelser som orsakade arbetsolyckorna 2019 grupperats i åtta huvudkategorier för kvinnor respektive män.

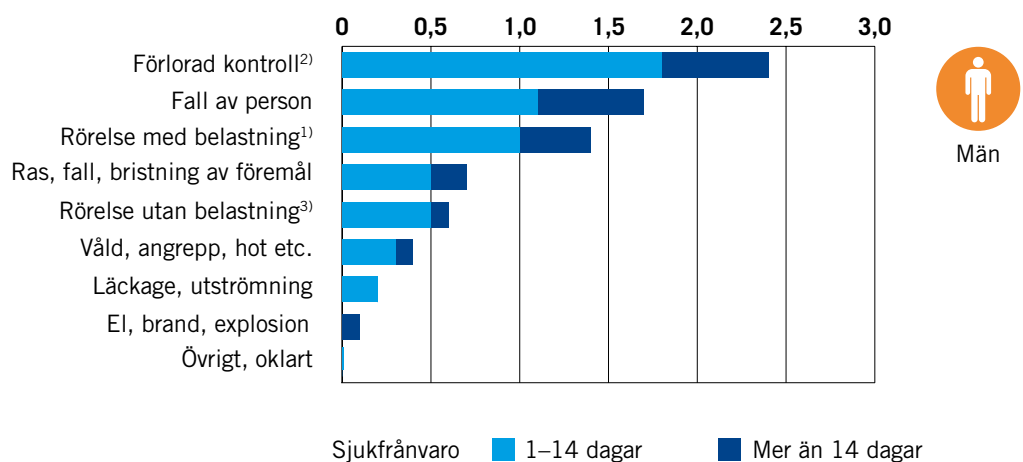
Bland kvinnor var fallolyckor vanligast med cirka 2,0 anmälningar per 1 000 sysselsatta 2019. Som fallolyckor räknas bland annat halkning, snubbling eller andra fall på samma nivå men även fall från höjd, exempelvis från tak och stegar. Bland män var förlorad kontroll vanligast med cirka 2,4 olyckor per 1 000 sysselsatta 2019. Här ingår förlorad kontroll över handverktyg (exempelvis knivar) och förlorad kontroll över transportmedel.

Figur 6a. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta kvinnor efter den avvikelse som orsakat skadan och trolig frånvaro 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Figur 6b. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta män efter den avvikelse som orsakat skadan och trolig frånvaro 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Fysisk ansträngning utöver det normala såsom lyft eller bärning samt plötslig fysisk ansträngning i samband med till exempel snedtramp eller halkning.

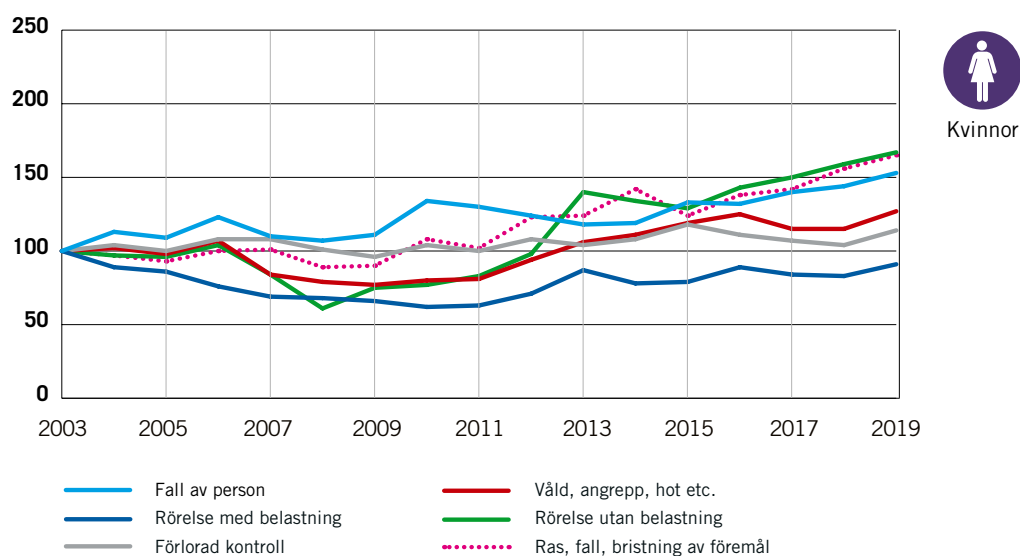
2) Den skadade eller annan person förlorade kontrollen över maskin, transportutrustning, verktyg eller djur.

3) Slagit emot, trampat på något etc. vid gång eller annan kroppsrörelse.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

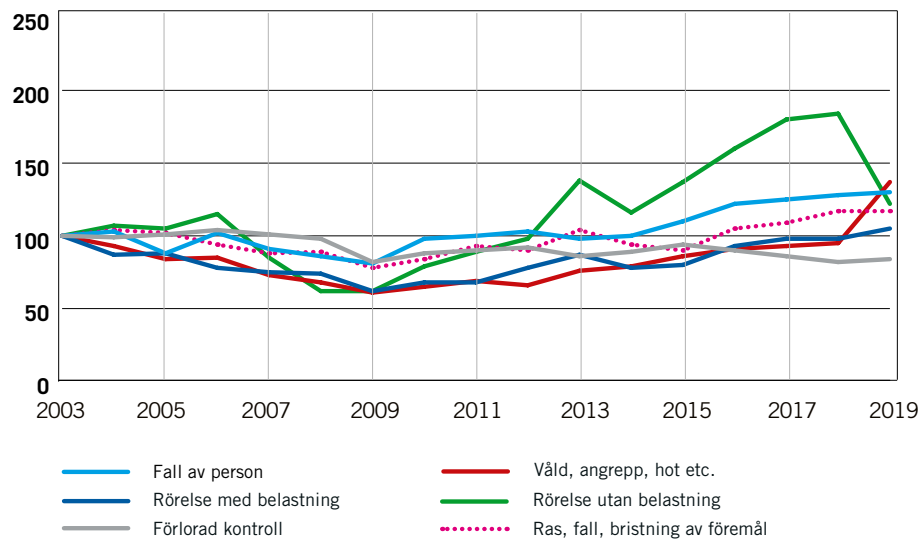
I figur 7a och 7b visas utvecklingen som ett index med basår 2003 för de vanligaste orsakerna till anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro. Utvecklingen skiljer sig mellan olika olyckstyper. Rörelse utan belastning samt kategorin ras, fall, bristning av föremål har ökat mest sedan 2003. Därefter följer fallolyckorna som fram till 2012 var den olycksorsak som ökade mest. Antalet olyckor på grund av rörelse med belastning är den enda här redovisade olycksorsaken som fortfarande är på lägre nivå än 2003. Bland män har antalet anmälningar av arbetsolyckor med sjukfrånvaro orsakade av rörelse utan belastning minskat kraftigt under det senaste året och nu nästan tillbaka på samma nivå som basåret 2003. Orsaken våld, angrepp, hot har ökat mest det senaste året och är nu den olycksorsak som ökat mest jämfört med basåret 2003.

Figur 7a. Index anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro för kvinnor 2003–2019 (2003 = 100). Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Figur 7b. Index anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro för män 2003–2019 (2003 = 100). Arbetstagare och egenföretagare.

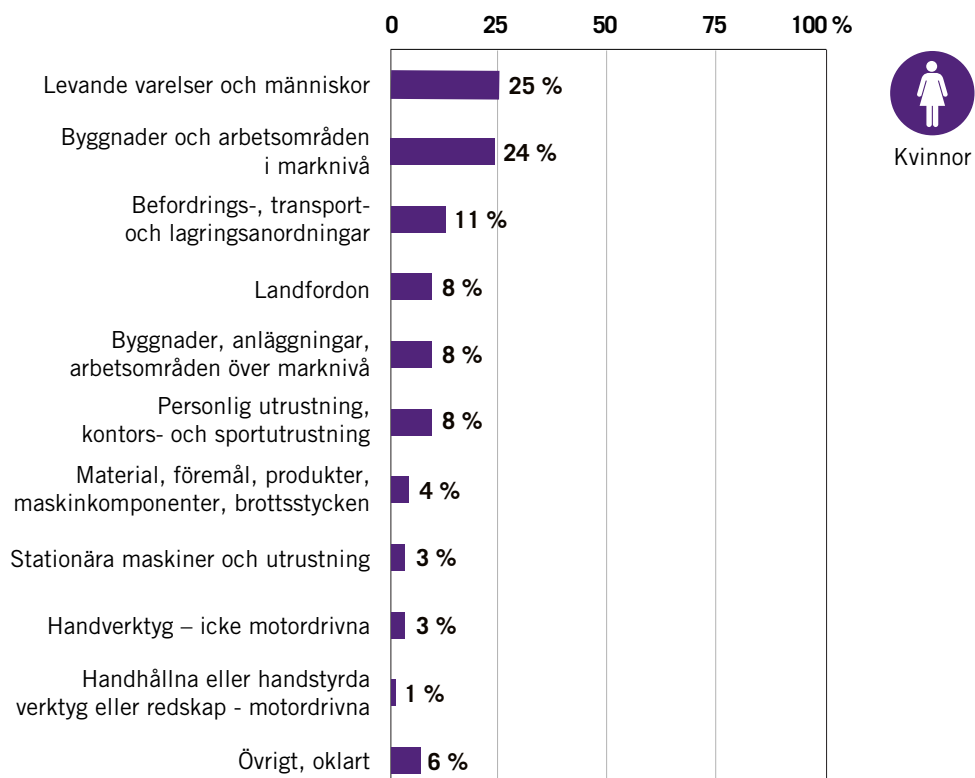

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Yttre faktor: Olika bidragande faktorer för kvinnor och män

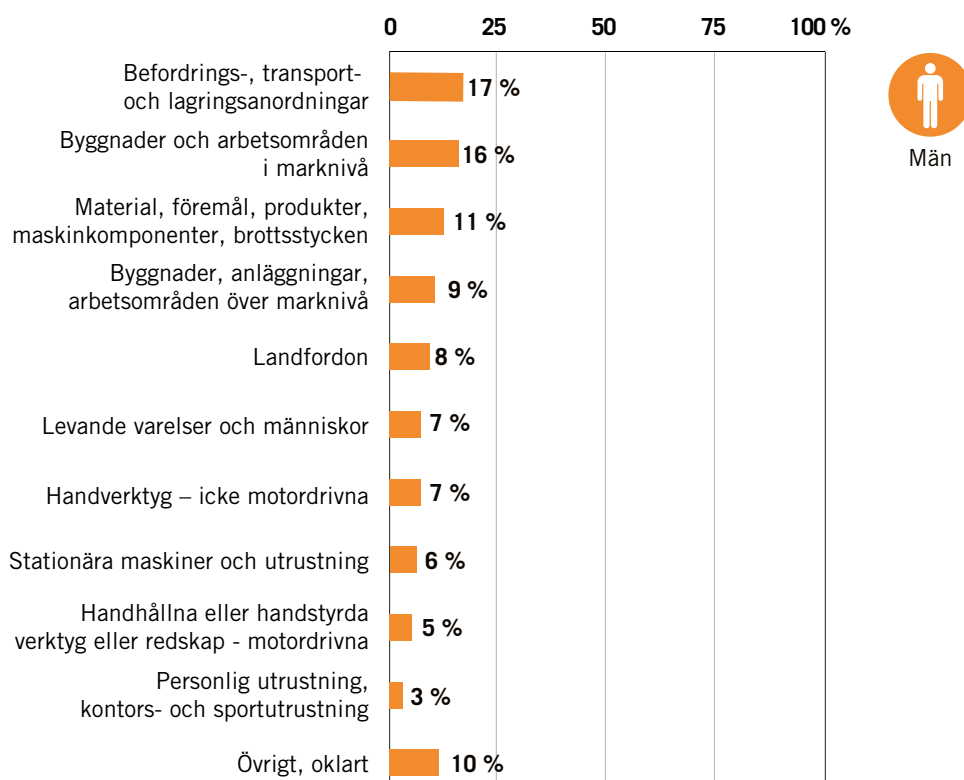
Med en yttre faktor menas den faktor som huvudsakligen bidragit till att en arbetsolycka inträffade. Det kan vara ett verktyg, ett föremål, ett instrument eller en maskin, men också en annan person än den skadade. Uppgift om yttre faktor kodas och registreras enligt en klassifikation som EU:s statistikbyrå Eurostat rekommenderar. I figur 8a och 8b visas hur antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro 2019 var fördelade efter yttre faktor och kön. Om den yttre faktorn var byggnader, anläggningar och arbetsområden innebär det oftast att den skadade föll eller slog emot något som var beläget inom en byggnad, en anläggning eller ett arbetsområde. Över marknivå syftar på en stege, en byggnadsställning, ett tak eller liknande. Om man halkade på ett golv inträffade olyckan i marknivå. Faktorn människor, levande varelser med mera betyder ofta att en annan person direkt eller indirekt orsakade skadan. Det kan till exempel gälla att man skadade sig vid lyft av vårdtagare, eller att en annan person oavsiktligt slog eller knuffade den skadade. Det kan också vara frågan om hot eller medvetet fysiskt våld. Även djurolyckor räknas hit, liksom skador orsakade av träd och växter.

Figur 8a. Andel anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro efter yttre faktor för kvinnor 2019. Arbetstagare och egenföretagare. Procent.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Figur 8b. Andel anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro efter yttre faktor för män 2019. Arbetstagare och egenföretagare. Procent.

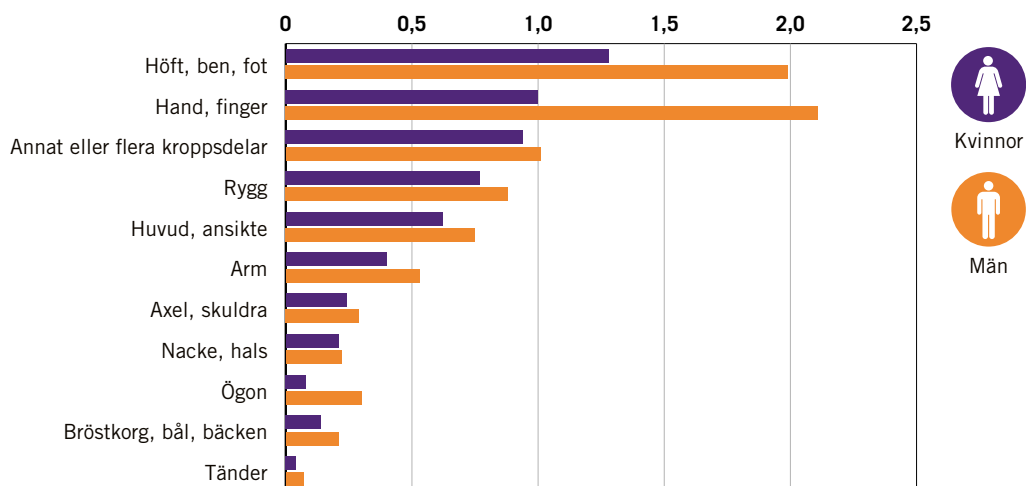

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Skadad kroppsdel: Många skador på händer och nedre extremiteter

I figur 9 visas hur antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta 2019 fördelade sig efter skadad kroppsdel och kön. Bland män var det händer och fingrar som oftast skadades vid arbetsolyckor med sjukfrånvaro, medan kvinnor ofta skadade sig i nedre extremiteter (höft, ben eller fötter). Många arbetsolyckor med sjukfrånvaro ledde också till ryggsador bland såväl kvinnor som män.

Figur 9. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta efter huvudsaklig skadad kroppsdel och kön 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Näringsgren: Många anmälningar per 1 000 sysselsatta inom transport och magasinering

Antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro efter näringsgren framgår av tabell 2 i tabellbilagan, där antalet anmälningar även har satts i relation till antalet sysselsatta för respektive näringsgren och kön. Sysselsättningsuppgifterna som använts avser dock år 2018 (RAMS), då detaljerade uppgifter om antal sysselsatta per näringsgren ännu inte finns för 2019. Samtliga verksamma vid ett arbetsställe förs till samma näringsgren oberoende av vad de jobbar med eller har för yrke, vilket påverkar framställningen. Inom exempelvis branschen utbildning tillhörde drygt en fjärdedel av de sysselsatta andra yrken än lärare, barnskötare, förskollärare och fritidspedagoger.

Antalet sysselsatta varierade mellan olika näringsgrenar på avdelningsnivå. Det var också en stor skillnad mellan könen då det gäller fördelning av de sysselsatta mellan olika näringsgrenar. Cirka 637 000 kvinnor arbetade inom vård och omsorg 2018, och ungefär 165 000 män. Motsatt fördelning fanns inom tillverkningsindustrin, med omkring 400 000 män och 122 000 kvinnor. Vissa branschgrupper har förhållandevis få sysselsatta, till exempel utvinning av mineral med endast 9 000 sysselsatta män och kvinnor.

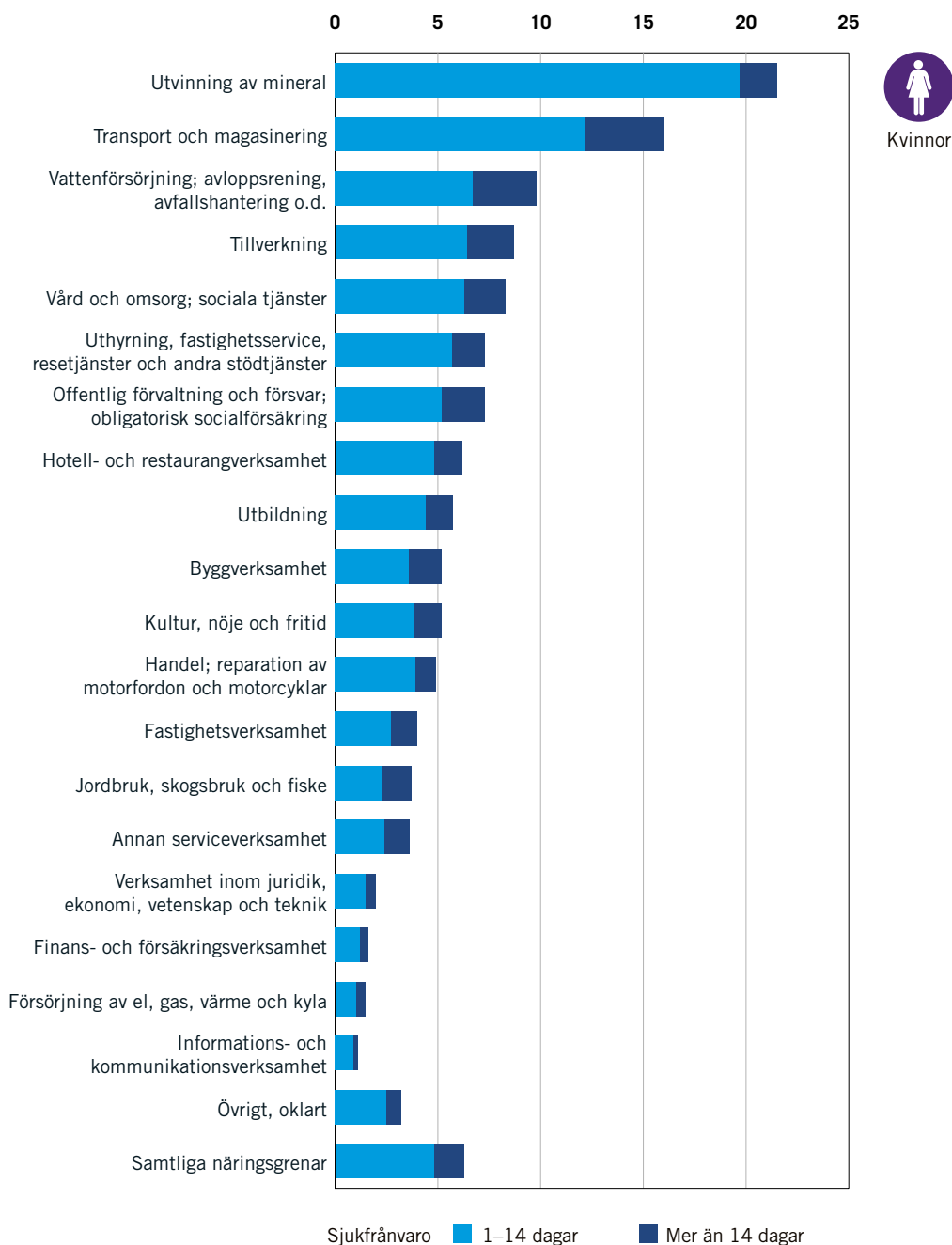
Figur 10a och 10b visar den relativa frekvensen avseende anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro inom olika näringsgrenar på grov nivå för kvinnor respektive män. Redovisningen följer den övergripande struktur (avdelning) som används i Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI2007). Som framgår av figuren varierade den relativa frekvensen kraftigt mellan de olika branschgrupperna 2019. Bland kvinnor var det utvinning av mineral som hade den klart högsta relativa frekvensen, medan det bland män var transport och magasinering som låg högst. Antalet anmälningar som låg till grund för de relativa frekvenserna varierade kraftigt mellan olika branschgrupper.

I tabell 2 i bilagan visas relativa frekvenser för olika branscher på en mer detaljerad nivå än i figur 10a och 10b.

Det totala antalet anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro ökade med 5 procent mellan 2018 och 2019. För kvinnor ökade antalet anmälda med sjukfrånvaro procentuellt mest inom branschgruppen utvinning av mineral. Denna branschgrupp är dock liten sett till antalet sysselsatta, speciellt kvinnor, varför en relativt liten förändring i antalet anmälningar kan få stort genomslag i den relativa frekvensen. Den branschgrupp som hade störst procentuell minskning för kvinnor var försörjning av el, gas, värme och kyla.

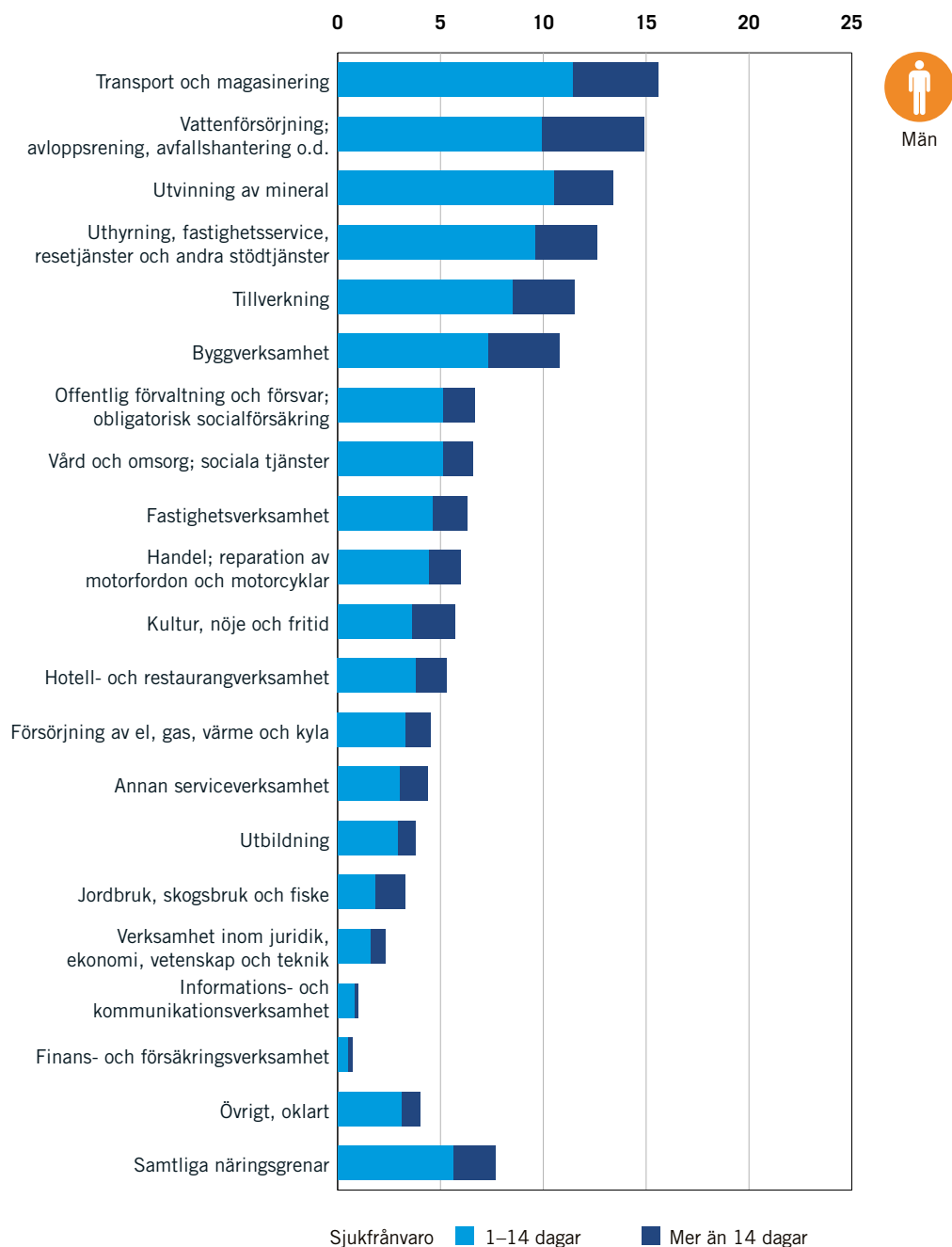
För män ökade antalet procentuellt mest inom branschgrupperna kultur, nöje och fritid. Minskat antal anmälningar kan noteras främst i branschgruppen finans- och försäkringsverksamhet.

Figur 10a. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta kvinnor efter näringsgren på avdelningsnivå 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Figur 10b. Anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta män efter näringsgren på avdelningsnivå 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

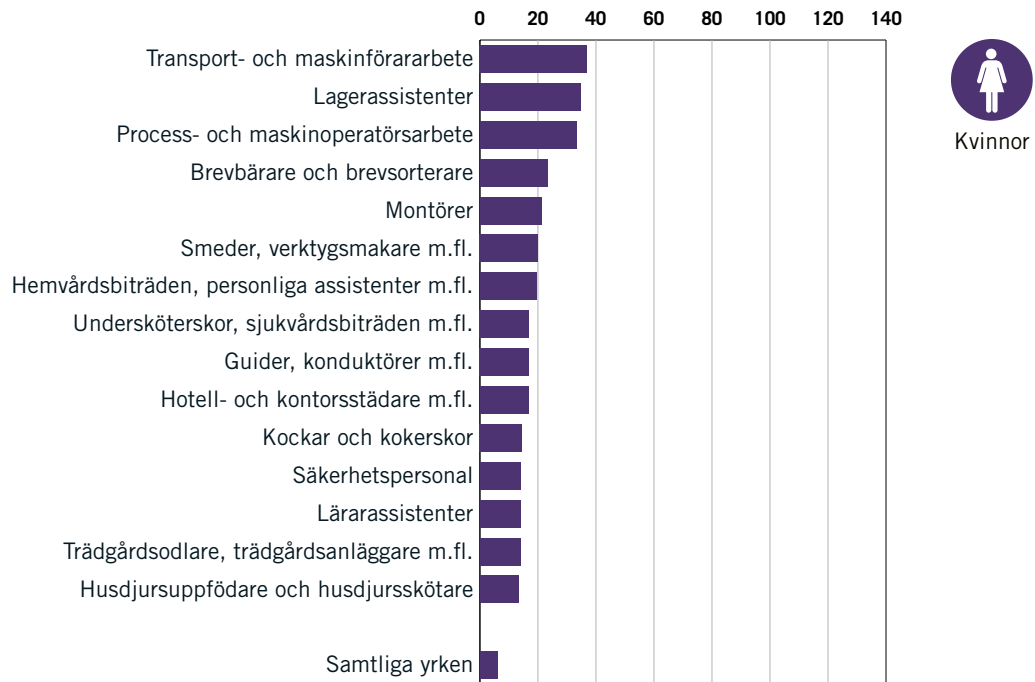
Yrke: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från förare

Fördelningen av anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro efter yrke framgår av tabell 5 i tabellbilagan. Den visar också antalet fallolyckor samt hur många olyckor som orsakats av ett tungt lyft eller av någon annan fysiskt ansträngande rörelse. Sedan år 2011 används yrkesklassificeringen ISCO-08, International Standard Classification of Occupations 2008, till skillnad från tidigare år då Standard för svensk yrkesklassificering, SSYK, användes. Bytet av nomenklatur medför att jämförelser mellan åren försvåras.

I figur 11a och 11b har antalet anmälningar 2019 satts i relation till hur många som jobbade inom respektive yrkesgrupp 2019. De sistnämnda uppgifterna hämtades från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) som bygger på intervjuer med ett slumpmässigt urval av befolkningen. Om endast ett fåtal personer från en viss yrkesgrupp blivit intervjuade blir skattningarna osäkra. De yrken som redovisas i detta avsnitt omfattar därför minst 5 000 kvinnor respektive män.

Transport- och maskinförararbete samt lagerassistenter är de yrkesgrupper 2019 som anmälde flest arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta kvinnor. Bland män toppar truckförare samt byggnadsträarbetare, inredningsnickare med flera. Att vissa yrkesgrupper endast redovisas för ett av könen kan bero på att färre än 5 000 av det motsatta könet är verksamma inom yrket.

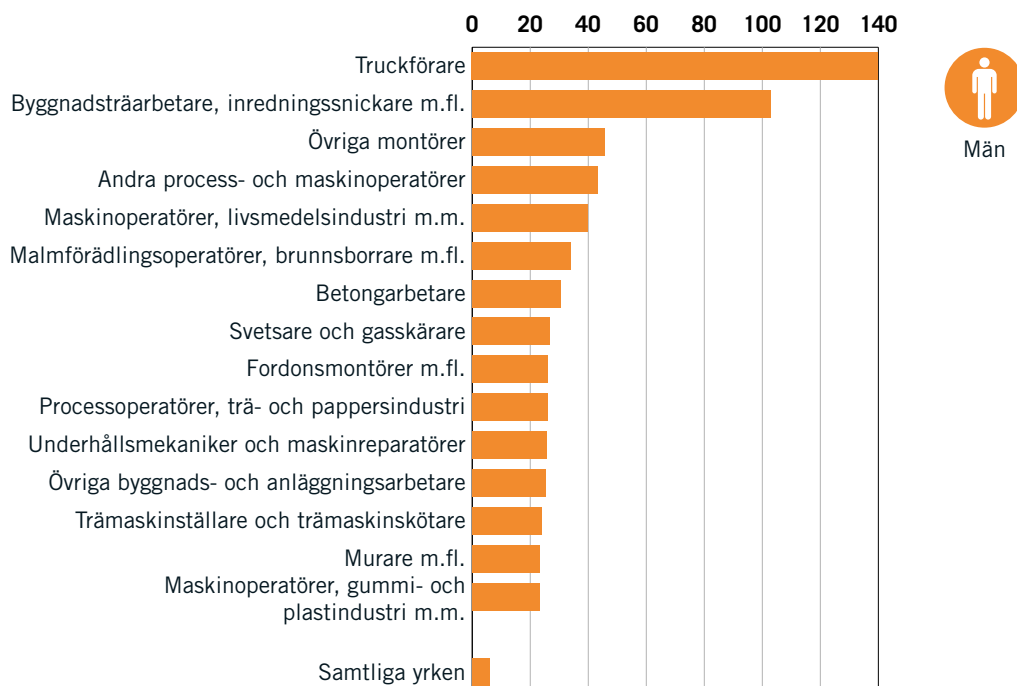
Figur 11a. Yrken¹ med flest anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta kvinnor 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Omfattar yrken med minst 5 000 sysselsatta kvinnor samt minst 10 anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 11b. Yrken¹ med flest anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta män 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Omfattar yrken med minst 5 000 sysselsatta män samt minst 10 anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro.

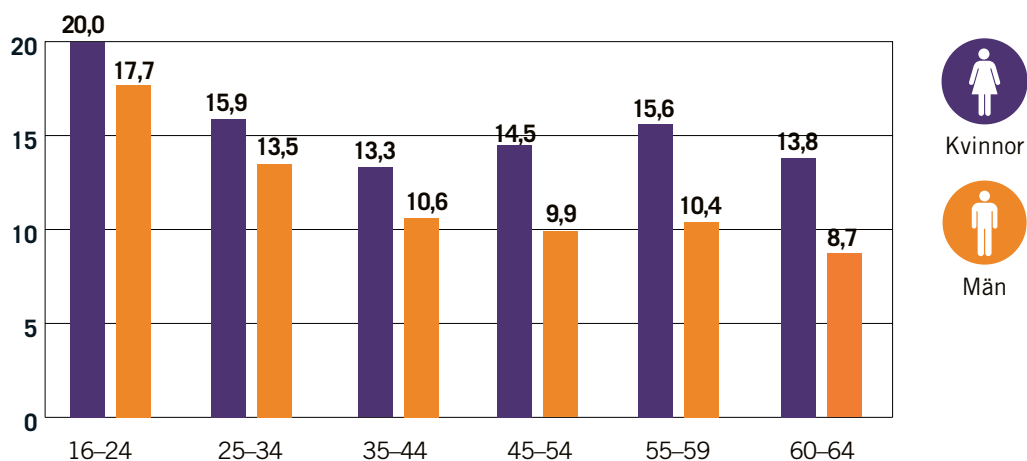
Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Yrkesklassificeringen görs på flera nivåer. På den mest detaljerade nivån omfattar många yrkesgrupper för få sysselsatta för att redovisas, och det kan därmed finnas riskutsatta yrkesgrupper som inte ingår i redovisningen med anledning av osäkra uppgifter. Det finns även skillnader mellan könen ifråga om vilka kategorier som redovisas, vilket gör det svårt att jämföra kvinnor och män.

Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta från unga kvinnor

År 2019 fick Försäkringskassan in anmälningar om cirka 66 000 arbetsolyckor utan sjukfrånvaro som berörde arbetstagare och egenföretagare, vilket motsvarar 13 fall per 1 000 sysselsatta. Detta är nästan dubbelt så många som anmälningarna av arbetsolyckor med sjukfrånvaro. Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro anmäldes oftare för kvinnor än män, se figur 12, till skillnad från arbetsolyckor med sjukfrånvaro. För olyckorna utan sjukfrånvaro hade också den yngsta åldersgruppen flest anmälningar per 1 000 sysselsatta bland både kvinnor och män.

Figur 12. Anmälda arbetsolyckor *utan* sjukfrånvaro per 1 000 sysselsatta efter åldersgrupp och kön 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

3. Arbetsolyckor med dödlig utgång

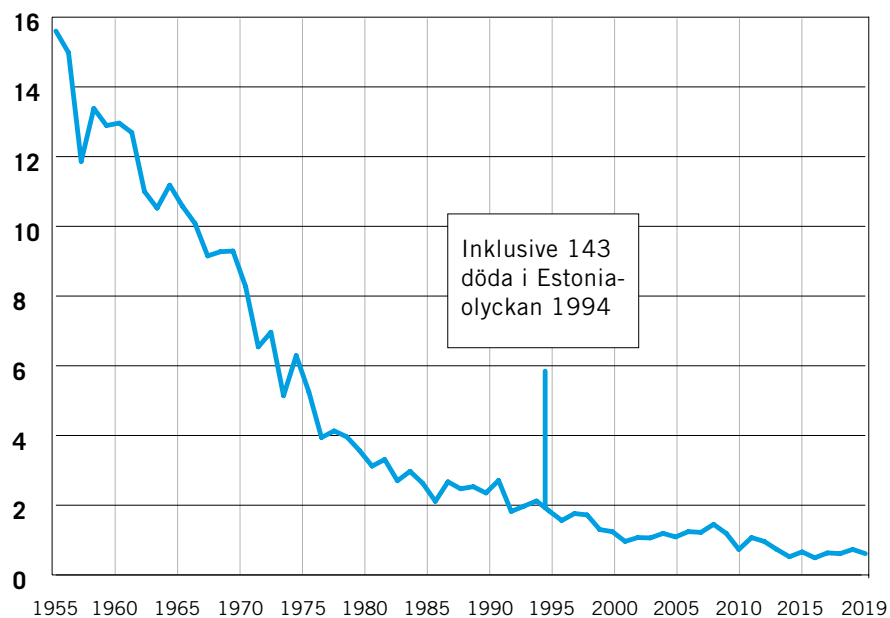
År 2019 inträffade 36 arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet i den svenska arbetskraften, 34 bland arbetstagare (varav fem kvinnor) och 2 bland egenföretagare (ingen kvinna). Det innebär 0,72 arbetsolyckor med dödlig utgång i arbete per 100 000 sysselsatta. Ytterligare 7 arbetsolyckor med dödlig utgång inträffade under året bland utländska medborgare i samband med arbete i Sverige. 3 personer omkom också i arbetsmarknadsåtgärder eller i andra aktiviteter som omfattas av Socialförsäkringsbalken men där personer inte ingår i den svenska arbetskraften.

Under perioden 2010–2019 inträffade varje år 34–60 arbetsolyckor med dödlig utgång bland arbetstagare och egenföretagare i den svenska arbetskraften. År 2019 omkom 36 arbetstagare och egenföretagare i arbetet, jämfört med 50 stycken år 2018.

Arbetstagare och egenföretagare: Flest arbetsolyckor med dödlig utgång bland egenföretagare per 100 000 sysselsatta

I ett långt perspektiv har antalet arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet bland arbetstagare minskat kraftigt. Figur 13 visar antalet dödsfall per 100 000 arbetstagare fram till slutet av 1970-talet och därefter en svagare nedgång till år 2000. Sedan har antalet arbetsolyckor med dödlig utgång bland arbetstagare legat tämligen konstant, med undantag för 2007 då något fler dödsfall i arbetsolyckor inträffade. Efter 2007 har dock trenden för arbetsolyckor med dödlig utgång i huvudsak varit minskande.

Figur 13. Antal arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 arbetstagare 1955 – 2019.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA) och Statistiska centralbyrån (RAMS)

För egenföretagare finns arbetsskadestatistik sedan 1979. För drygt 30 år sedan var antalet omkomna egenföretagare ungefär 30 stycken årligen, medan antalet under den senaste tioårsperioden årligen legat på 15 stycken eller färre. För 2019 uppgick antalet dödsfall bland egenföretagare till 2 stycken. En jämförelse med antalet sysselsatta visar en väsentligt högre risk för arbetsolyckor med dödlig utgång i arbete bland egenföretagare än arbetstagare, se tabell c nedan. Detta beror framför allt på att många inom den skadedrabbade branschen jordbruk och skogsbruk är egenföretagare.

Tabell c: Arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 sysselsatta. 2010–2019.

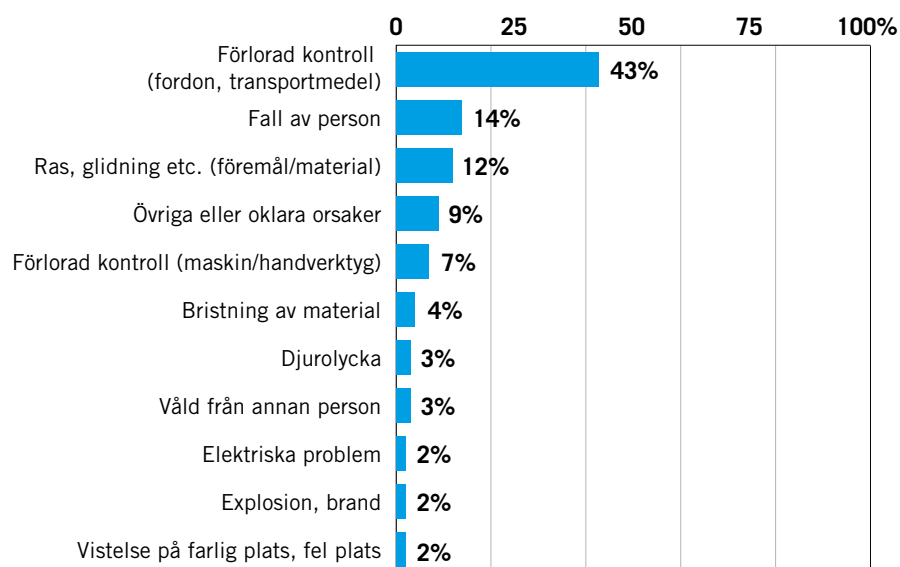
Sysselsatta	Kvinnor	Män	Totalt
Arbetstagare	0,1	1,4	0,8
Egenföretagare	0,2	4,0	2,7
Totalt	0,1	1,6	0,9

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Orsaker: De flesta arbetsolyckorna med dödlig utgång har samband med fordon

Den klart vanligaste orsaken till arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet under åren 2010–2019 var förlorad kontroll över fordon eller andra transportmedel. 43 procent, eller 186 stycken av de totalt 434 arbetsolyckorna med dödlig utgång i arbete den perioden berodde på detta (figur 14).

Figur 14. Andel arbetsolyckor med dödlig utgång i arbete fördelat på avvikelse (orsak) 2010–2019. Arbetstagare och egenföretagare.

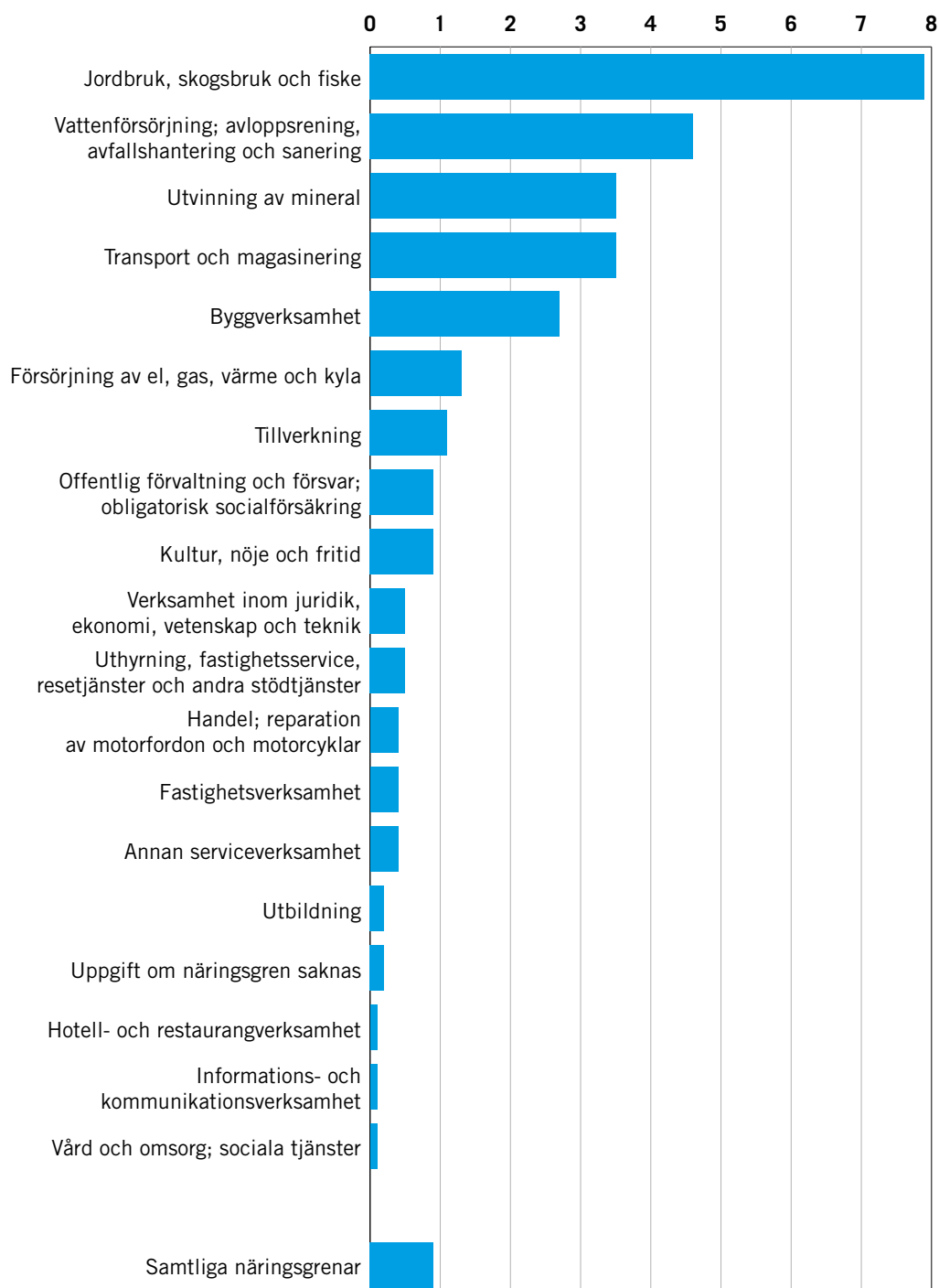

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Näringsgren: Flest arbetsolyckor med dödlig utgång bland per 100 000 sysselsatta inom jordbruk och skogsbruk

De branschgrupper som haft flest antal dödsolyckor i arbete 2010–2019 var byggverksamhet, jordbruk och skogsbruk, tillverkning samt transport och magasinering. En majoritet av de omkomna egenföretagarna var verksamma inom jordbruk och skogsbruk. Sett till antal arbetsolyckor med dödlig utgång fördelat på branschgrupper, i förhållande till antal sysselsatta i respektive branschgrupp, förolyckades flest per sysselsatta 2010-2019 i branschgruppen jordbruk, skogsbruk, fiske med 7,9 arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 sysselsatta.

Figur 15. Arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 sysselsatta fördelat på näringsgren på avdelningsnivå 2010–2019.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS).

Arbetsolyckor med dödlig utgång bland utländsk arbetskraft

Den utländska arbetskraften i Sverige omfattas inte av socialförsäkringsbalkens bestämmelser utan av deras respektive hemländers försäkringssystem. Arbets-skador som drabbat utländsk arbetskraft som bara tillfälligt befinner sig i Sverige ska anmälas i deras hemland, och därför har Försäkringskassan inga uppgifter om dessa arbets-skador. De kan därmed heller inte redovisas i den svenska officiella arbets-skadestatistiken.

Ett undantag görs för arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet som drabbat utländsk arbetskraft, vilka särredovisas i den officiella arbets-skadestatistiken. Det är emellertid svårt att uppskatta hur stor risken är för en utländsk arbetstagare att förolyckas i arbete i Sverige. Anledningen är att det inte finns någon uppgift om antalet personer i kategorin utländsk arbetskraft som är sysselsatta i Sverige. Det finns heller inte uppgift om deras arbetsgivare och då heller inte branschtillhörighet.

4. Arbetssjukdomar

För 2019 anmälde arbetsgivare närmare 10 600 arbetssjukdomar avseende arbetstagare och egenföretagare till Försäkringskassan. Det är en ökning med cirka 1 700 anmälningar (cirka 19 procent) jämfört med 2018. Det innebär att de senaste årens minskande antal anmälningar har avstannat, och antalet anmälningar avseende arbetssjukdomar bland arbetstagare och egenföretagare har ökat. Antalet anmälningarna under 2019 ligger strax över nivån som var 2017. Majoriteten av antalet anmälningar 2019 avsåg kvinnor.

Enligt Socialförsäkringsbalkens 42:a kapitel 10 § ska arbetsgivare anmäla arbetssjukdomar till Försäkringskassan. Det här avsnittet baseras på dessa anmälningar. Som arbetssjukdom räknas besvär som uppstår efter en kortare eller längre tids skadlig inverkan i arbetet.

Utmärkande för en arbetssjukdom är att besvären uppstår först efter en längre tids skadlig exponering och att de kan vara av fysisk eller psykisk karaktär. Arbetsskador som uppkommit på annat sätt än genom olycksfall i arbetet klassificeras som arbetssjukdomar.

För 2019 anmäldes cirka 10 600 arbetssjukdomar bland arbetstagare och egenföretagare till Försäkringskassan. Det är en ökning jämfört med 2018 då motsvarande siffra var 8 900, 2017 var det cirka 10 200 stycken anmälningar. Andelen anmälningar som rör kvinnor är högre än andelen som rör män, 2019 var andelen anmälningar avseende kvinnor 64 procent, vilket motsvarar nivån även med tidigare år. Ökningen mot 2018 var större bland kvinnor (cirka 20 procent) än bland män (cirka 15 procent). Antalet anmälda arbetssjukdomar 2019 motsvarar cirka 2,8 fall per 1 000 sysselsatta kvinnor och cirka 1,5 fall per 1 000 sysselsatta män, vilket också är en ökning jämfört med 2018.

Sedan 2015 har antalet anmälda arbetssjukdomar bland arbetstagare och egenföretagare per 1 000 sysselsatta män respektive kvinnor visat på en något nedåtgående kurva. I och med siffrorna för 2019 vänder kurvan över antal anmälningarna nu uppåt. Sett ur ett längre tidsperspektiv, från 2003, så är kurvan över antal anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta fortfarande nedåtgående (se figur 2). Hur många arbetssjukdomar som anmäls beror förutom själva arbetsmiljön också på ändringar i regelverk, förändrad näringslivsstruktur, stora pensionsavgångar i vissa branscher, och anmälningsbenägenhet. Det är dock inte möjligt att i en rapport av den här beskrivande karaktären att analysera orsaker till enskilda års variationer avseende anmälda arbetssjukdomar.

Misstänkt orsak: Organisatoriska och sociala faktorer samt ergonomiska belastningsfaktorer vanligaste orsakerna till anmälan av arbetssjukdom

De uppgifter som lämnas i anmälan till Försäkringskassan ligger till grund för indelningen av arbetssjukdomarna i olika grupper. En indelning görs utifrån det som anmälaren misstänker orsakat de besvär man fått. En kategorisering av misstänkt orsak görs där organisatoriska och sociala faktorer, ergonomiska belastningsfaktorer, fysikaliska faktorer samt kemiska eller biologiska faktorer utgör en övergripande indelning.

De vanligaste orsakerna till anmälda arbetssjukdomar år 2019 var organisatoriska och sociala faktorer (40 procent) följt av ergonomiska belastningsfaktorer (33 procent). Fördelningen av misstänkta orsaker 2019 motsvarar andelarna som var 2018. Andelen arbetssjukdomar av organisatoriska och sociala orsaker var högre bland kvinnor (49 procent) än bland män (22 procent). Bland de ergonomiska belastningsfaktorerna var det omvända förhållanden, där var mäns andel högre (43 procent) än kvinnornas (27 procent). Organisatoriska och sociala faktorer kan handla om hög arbetsbelastning, små möjligheter att påverka arbetets utförande eller samarbetet med kollegor och chefer. Ergonomiska belastningsorsaker förorsakades ofta av en kombination av olika faktorer, bland annat tunga lyft och förflyttningar av bördor, ensidigt och monotont arbete samt olämpliga arbetsställningar.

Fysikaliska faktorer stod för 13 procent av de anmälda arbetssjukdomarna. Den vanligaste fysikaliska faktorn var buller som enligt anmälningarna ofta ledde till nedsatt hörsel eller tinnitus. Fysikaliska faktorer stod för 19 procent av männens misstänkta orsak, och 9 procent av kvinnornas. Kemiska eller biologiska faktorer stod för 8 procent av de anmälda arbetssjukdomarna. Andelen kemiska eller biologiska faktorer var nästan lika stor hos kvinnorna som hos männen, 8 respektive 9 procent. Vanliga besvär på grund av kemiska eller biologiska faktorer var besvär i luftvägar och andningsorgan eller hudbesvär.

Tabell d: Anmälda arbetssjukdomar efter misstänkt orsak 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

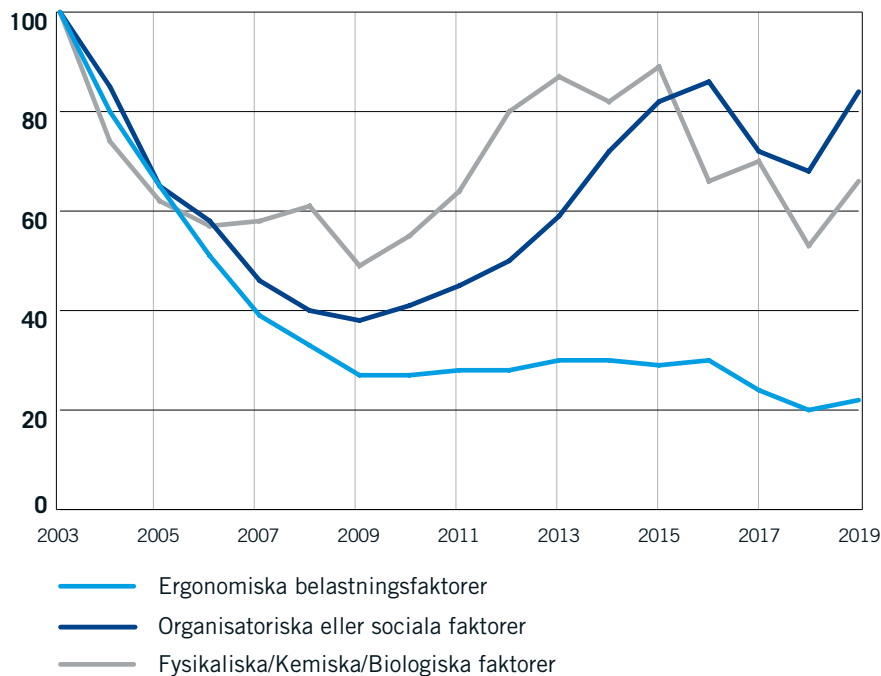
Misstänkt orsak	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ergonomiska belastningsfaktorer	1 834	27	1 640	43	3 474	33
Organisatoriska eller sociala faktorer	3 340	49	842	22	4 182	40
Fysikaliska faktorer	635	9	721	19	1 356	13
- därav vibrationer	20	–	271	–	291	–
- därav buller	167	–	271	–	438	–
Kemiska eller biologiska ämnen/faktorer	543	8	337	9	880	8
Övrigt, oklart	397	6	284	7	681	6
Samtliga	6 749	100	3 824	100	10 573	100

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

I figur 16a och 16b visas att antalet anmälda arbetssjukdomar för arbetstagare och egenföretagare i åldern 16–64 år, i förhållande till 2003, minskade kraftigt fram till 2009. Bland kvinnor minskade antalet anmälda arbetssjukdomar som är orsakade av ergonomiska belastningsfaktorer mest medan det bland männen var anmälningar som är orsakade av organisatoriska och sociala faktorer som minskade mest. De följande sju åren, perioden 2010–2016, ökade antalet anmälningar av organisatoriska och sociala faktorer återigen, framför allt bland kvinnor, men även bland män. Bland kvinnor var det anmälda arbetssjukdomar orsakade av fysikaliska, kemiska och biologiska faktorer som ökade mest under perioden. Ergonomiska belastningsfaktorer har fortsatt legat på en lägre nivå sedan 2009 både bland kvinnor och män. Bland män har nivån på anmälda arbetssjukdomar orsakade av fysikaliska, kemiska och biologiska faktorer inte varierat i så stor grad sedan 2009.

De senaste åren har antal anmälda arbetssjukdomar bland arbetstagare och egenföretagare 16-64 år börjat minska, men under 2019 har antalet ökat något, det gäller samtliga orsaker, både bland kvinnor och män. Störst ökning är det bland kvinnorna när det gäller anmälda arbetssjukdomar orsakade av organisatoriska eller sociala faktorer samt fysikaliska, kemiska och biologiska faktorer, vilka ökade med drygt 20 procent 2019 jämfört med 2018. Ökningen av ergonomiska belastningsfaktorer hos kvinnor är cirka 13 procent. Ökningen bland männen är överlag cirka 14 procent 2019 jämfört med 2018.

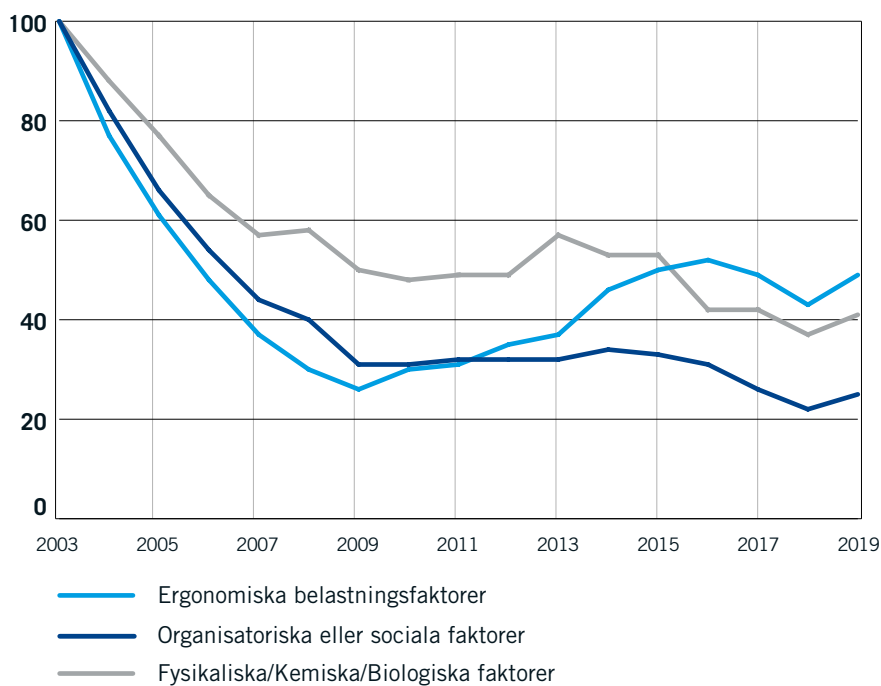
Figur 16a. Index anmälda arbetssjukdomar för kvinnor 2003–2019 (2003=100). Arbetstagare och egenföretagare.

Kvinnor

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Figur 16b. Index anmälda arbetssjukdomar för män 2003–2019 (2003=100). Arbetstagare och egenföretagare.

Män

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

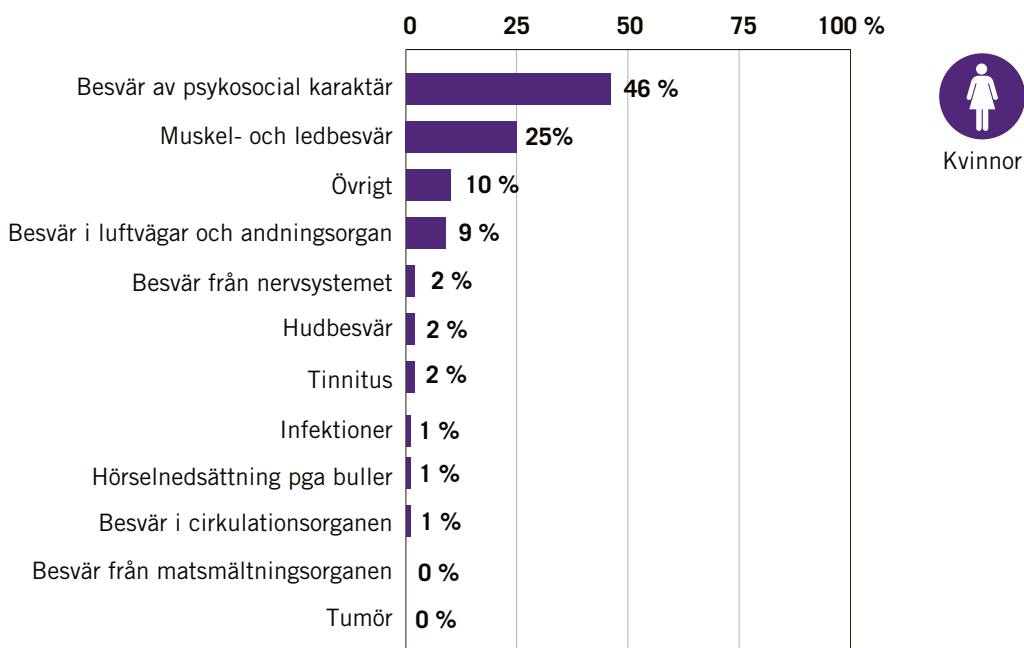
Besvär: Psykosociala samt muskel- och ledbesvär vanligast

De besvär som vid anmälningstillfället uppfattats som de huvudsakliga ligger till grund för indelningen av arbetssjukdomarna efter besvär. Indelningen utgår i princip efter vilket organ eller organsystem som drabbats.

För kvinnor fortsätter besvär av psykosocial karaktär att vara det vanligaste, drygt 3 000 anmälda arbetssjukdomar för 2019. Till antal är det en ökning med nästan 25 procent jämfört med antalet 2018, men i förhållande till övriga besvär så utgör det lika stor andel, 46 procent både 2019 och 2018. Muskel- och ledbesvär utgör cirka en fjärde del bland kvinnorna och är det näst vanligaste besvären. Muskel- och ledbesvär är i nivå med 2018 även om anmälningarna till antal har ökat 2019 även för dessa besvär.

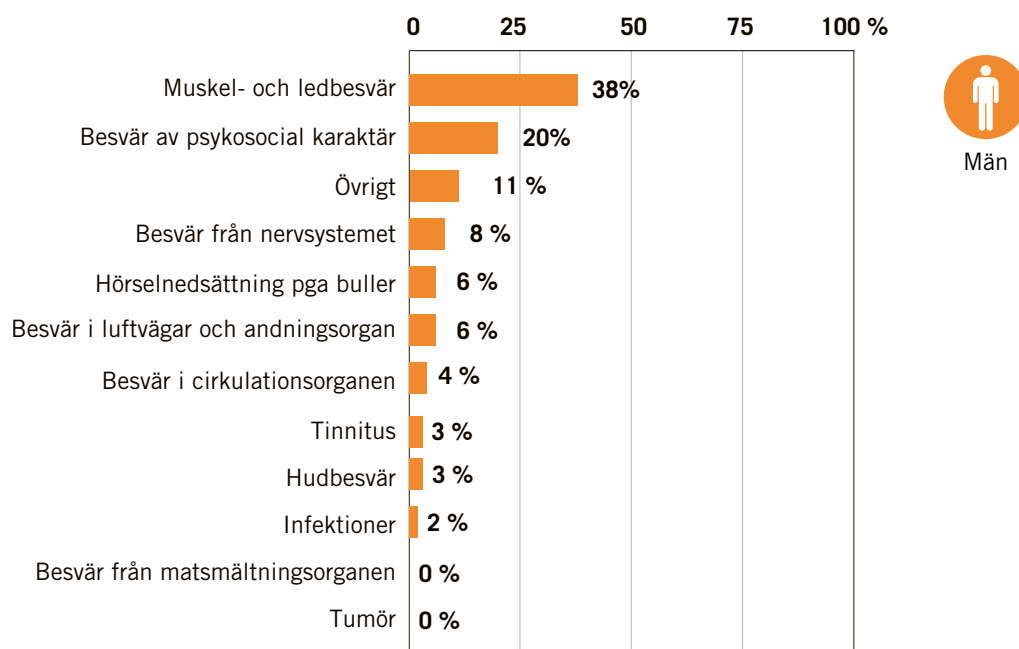
För män var muskel- och ledbesvär det vanligaste besväret, cirka 1 400 anmälningar, och psykosociala besvär det näst vanligaste. Muskel- och ledbesvär har ökat något i antal anmälningar (12 procent) 2019 jämfört med 2018, men utgör lika stor andel (38 procent) i förhållande till de övriga besvären båda åren. Besvär av psykosocial karaktär har också ökat något i antal men utgör 20 procent såväl 2019 som 2018.

Figur 17a. Andel anmälda arbetssjukdomar för kvinnor efter huvudsakliga besvär 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

Figur 17b. Andel anmälda arbetssjukdomar för män efter huvudsakliga besvär 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

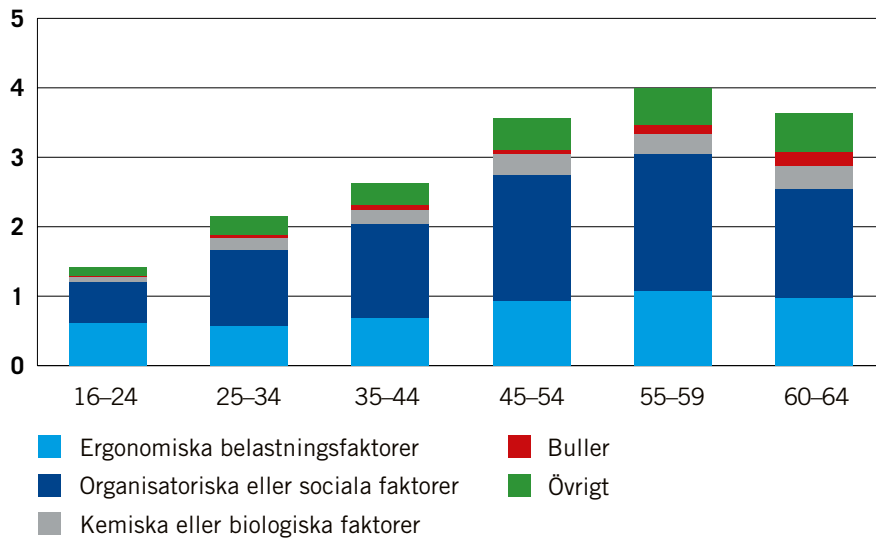
Ålder: Antal anmälningar per 1 000 sysselsatta ökar med stigande ålder

Arbetssjukdomar utvecklar sig ofta under en längre tidsperiod, men den drabbades ålder som redovisas utgår från när anmälan inkom för registrering. För både kvinnor och män gäller att antalet anmälningar per 1 000 sysselsatta ökar med stigande ålder, se figur 18a och 18b. När det gäller kvinnor ökar antalet anmälningar markant upp till åldersgruppen 55–59 år för att sedan sjunka något. Medan det för män fortsätter stiga något till och med åldersgruppen 60-64 år. Cirka två tredjedelar av anmälningarna för kvinnor respektive män gäller personer över 45 år.

Bland kvinnor är anmälningar av arbetssjukdomar av organisatoriska eller sociala faktorer i åldersgrupperna 45-55 år och 55-59 år vanligast. Bland män är det ergonomiska belastningsfaktorer i åldersgrupperna 55-59 år och 60-64 år som är vanligast.

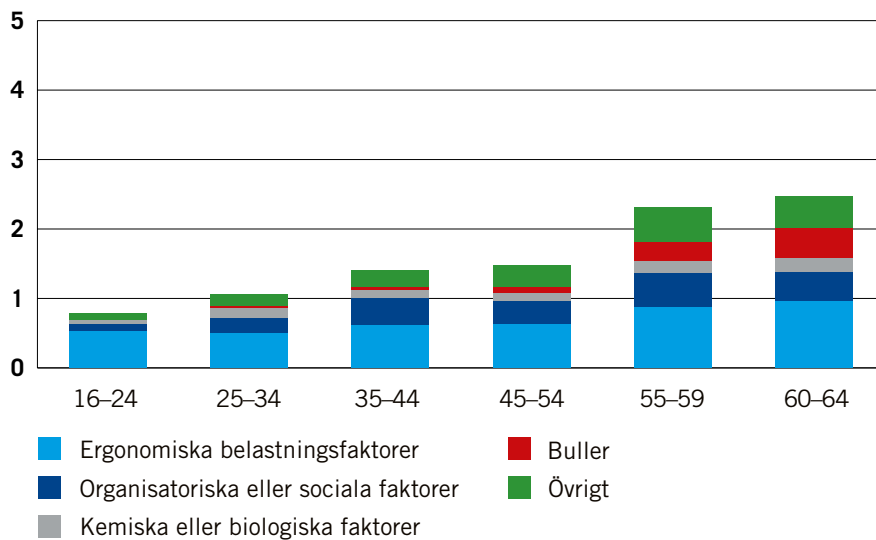
Bullerskador står generellt sett för en liten del av de anmälda arbetssjukdomarna, men framträder tydligt bland äldre män. Även kemiska eller biologiska faktorer utgör en mindre del av anmälningarna, men där finns inte någon särskild åldersgrupp som utmärker sig på motsvarande sätt.

Figur 18a. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor efter åldersgrupp 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 18b. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män efter åldersgrupp 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Näringsgren: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta inom tillverkning för både kvinnor och män

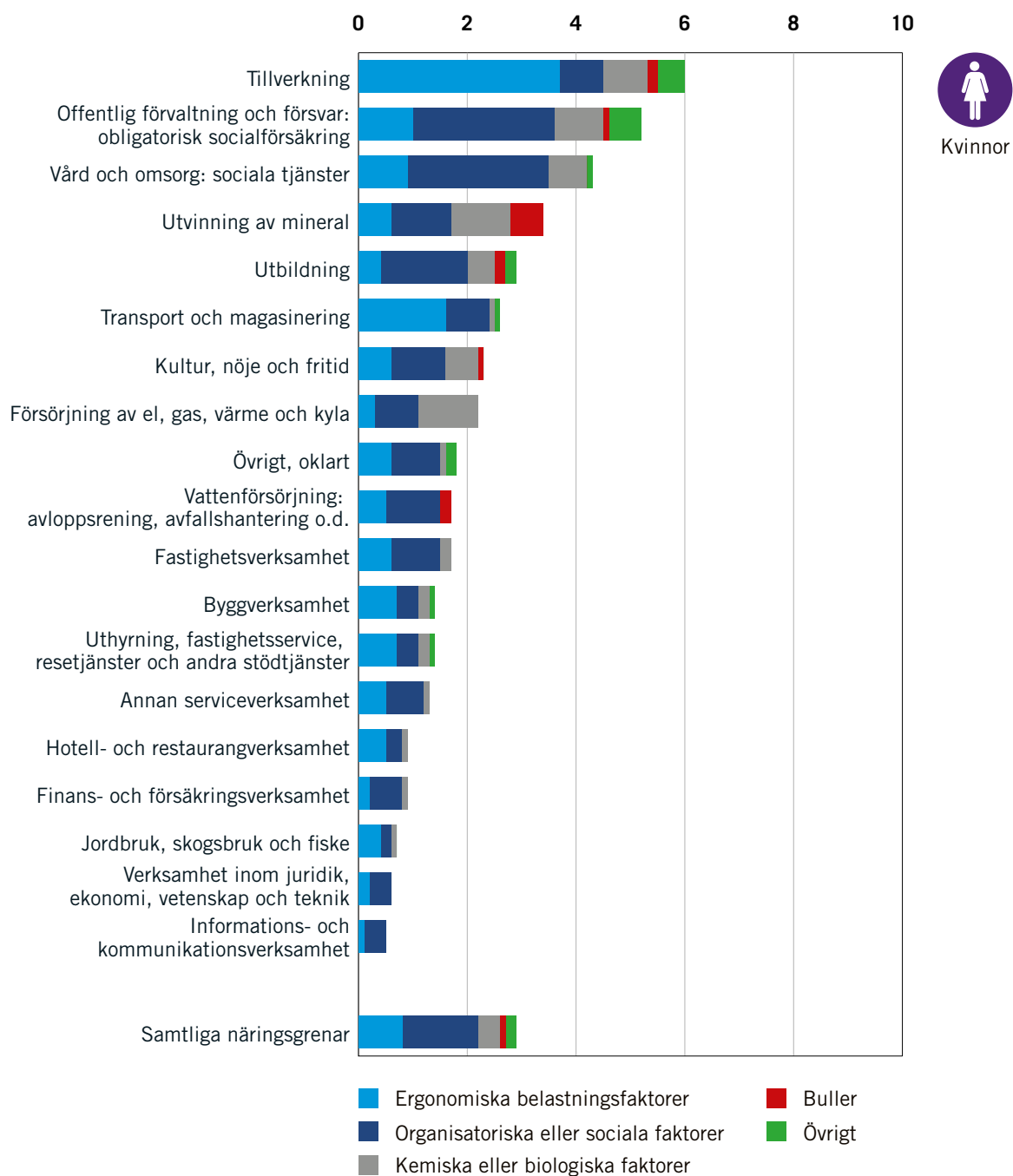
I figur 19a och 19b visas antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta per kön efter näringsgren. Här visas även fördelningen efter misstänkt orsak inom respektive näringsgren. Branschindelningen följer Standard för svensk näringsgrensindelning 2007 (SNI 2007). I tabellbilagans tabell 2 är redovisningen mer detaljerad. Sysselsättningsuppgifterna som använts avser år 2018 (RAMS), då detaljerade uppgifter om antal sysselsatta per näringsgren ännu inte finns för 2019. Samtliga verksamma vid ett arbetsställe förs till samma näringsgren oberoende av vad de jobbar med eller har för yrke, vilket påverkar framställningen. Inom exempelvis branschen utbildning tillhörde drygt en fjärdedel av de sysselsatta andra yrken än lärare, barnskötare, förskollärare och fritidspedagoger. Antalet sysselsatta varierade mellan olika näringsgrenar på avdelningsnivå. Det var ofta en stor skillnad mellan könen vad det gäller fördelning av de sysselsatta mellan olika näringsgrenar. Cirka 637 000 kvinnor arbetade inom vård och omsorg 2018, och ungefär 165 000 män. Motsatt fördelning fanns inom tillverkningsindustrin, med omkring 400 000 män och 122 000 kvinnor. Vissa branschgrupper har förhållandevis få sysselsatta, till exempel utvinning av mineral med endast 9 000 sysselsatta män och kvinnor.

Flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor 2019 noterades inom branschgruppen tillverkning. Inom tillverkning var ergonomiska belastningsfaktorer den vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor. Nästan lika många anmälningar bland kvinnor finns inom offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring, inom denna grupp är det dock organisatoriska och sociala faktorer som är den största orsaken. En annan branschgrupp med många anmälningar per 1 000 sysselsatta, men med fler sysselsatta kvinnor, var vård och omsorg; sociala tjänster. Även inom vård och omsorg; sociala tjänster, var organisatoriska och sociala faktorer den vanligaste orsaken. Antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor var högre 2019 jämfört med 2018 avseende dessa branschgrupper, men förhållandet mellan dem och misstänkt orsak motsvarar förhållandet som var även 2018.

1) Antal anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta

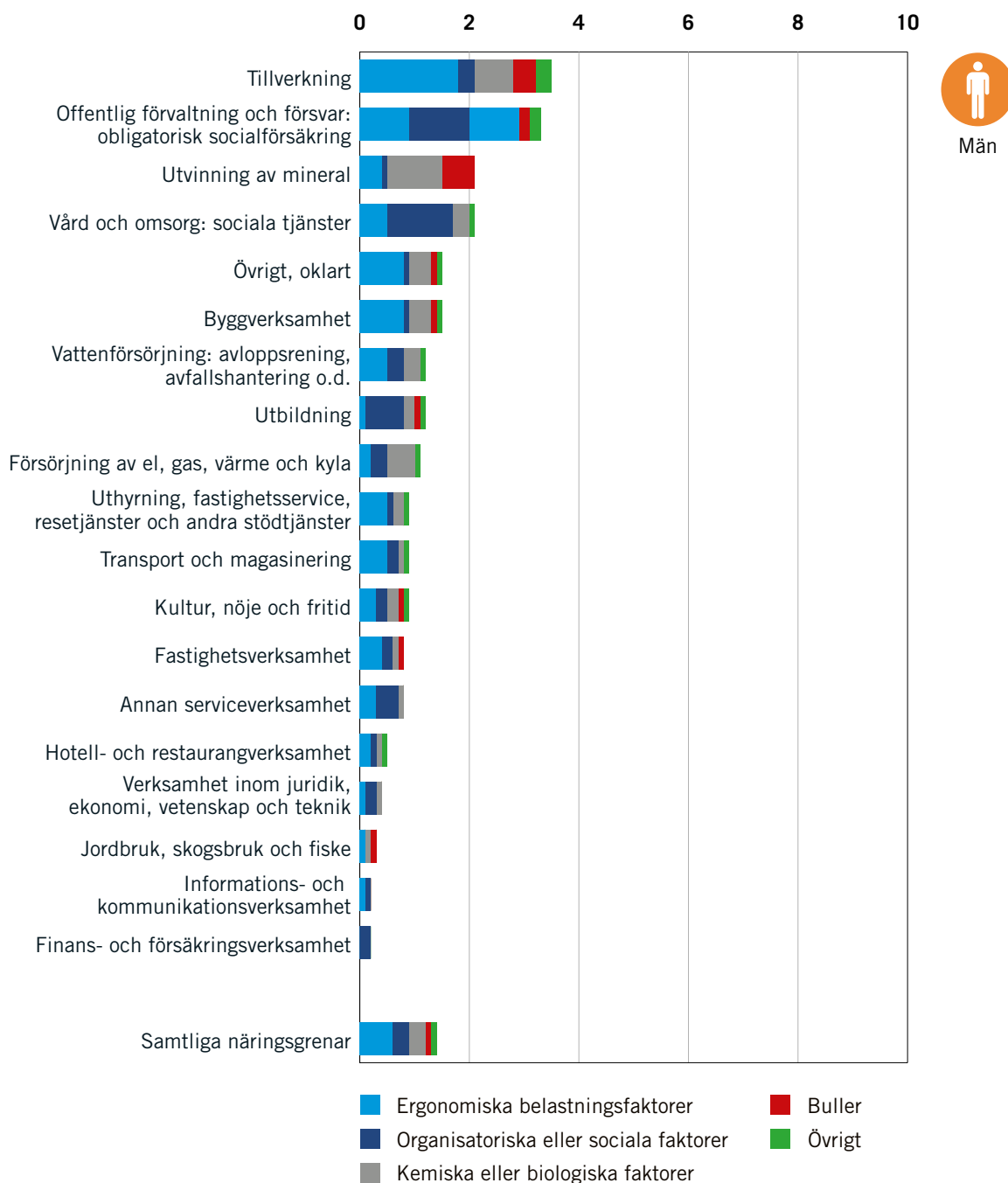
2019 anmäldes flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män inom branschgrupperna tillverkning och offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring. Inom tillverkning var det ergonomiska belastningsfaktorer som var den klart vanligaste orsaken, därefter kemiska eller biologiska faktorer. Inom offentlig förvaltning och försvar står ergonomiska belastningsfaktorer, organisatoriska och sociala faktorer samt kemiska eller biologiska faktorer för cirka en tredjedel vardera när det gäller misstänkt orsak. Antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män inom tillverkning var högre 2019 jämfört med 2018, och är till skillnad från 2018 den bransch som har flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta. År 2018 var det offentlig förvaltning och försvar som hade flest anmälningar, den gruppen har ungefär lika många anmälningar 2019 som 2018.

Figur 19a. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor efter orsak och näringsgren på avdelningsnivå 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Figur 19b. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män efter orsak och näringsgren på avdelningsnivå 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Yrke: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta bland montörer och truckförare

Arbetsjukdomarnas fördelning efter yrke framgår av tabell 5 och 9 i tabellbilagan. Där framgår också hur många av de anmälda sjukdomarna som uppges bero på ergonomiska belastningsfaktorer, kemiska eller biologiska faktorer eller organisatoriska eller sociala faktorer. Här används yrkesklassificeringen, ISCO 08, International Standard Classification of Occupations 2008. I figur 20a och 20b har antalet anmälningar satts i relation till hur många som jobbar inom yrket. De sistnämnda uppgifterna hämtas från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) 2019 och bygger på intervjuer med ett slumpmässigt urval av befolkningen. Om enbart ett fåtal personer ingår från en viss yrkesgrupp blir skattningarna för denna yrkesgrupp osäkra, så därför redovisas bara yrken med minst 5 000 sysselsatta män eller kvinnor. Yrkesklassificeringen görs på flera nivåer. De tre grupperna fordonsmontörer, montörer av elektrisk och elektronisk utrustning samt övriga montörer ingår till exempel i yrkesgruppen montörer. På den mest detaljerade nivån omfattar många yrkesgrupper för få sysselsatta för att redovisas. Det kan alltså finnas riskutsatta yrkesgrupper som inte ingår i redovisningen därför att yrkesgruppen understiger 5 000 sysselsatta och därmed blir siffrorna alltför osäkra. Vissa yrkesgrupper i figur 20a och 20b redovisas enbart för ett av könen, vilket kan bero på att färre än 5 000 av det motsatta könet är verksamma inom yrket.

Bland kvinnor var montörer den yrkesgrupp som anmälde flest arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor 2019, närmre 30 anmälningar per 1 000 sysselsatta. Även 2018 var montörer den yrkesgrupp bland kvinnor där det anmäldes flest arbetsjukdomar, antalet har dock ökat med nästan 9 anmälningar per 1 000 sysselsatta 2019 jämfört med 2018. En yrkesgrupp bland kvinnorna som inte fanns med 2018 på grund av att det då var färre än 5 000 sysselsatta, men som nu finns med, är smeder och verktygsmakare. 2019 anmäldes närmare 12 arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta inom yrkesgruppen, nästan lika många anmäldes bland poliser (utom inspektörer och kommissarier). Antalet anmälda arbetsjukdomar bland poliser har ökat marginellt 2019 jämfört med 2018 sett till antal 1 000 sysselsatta kvinnor.

Bland männen var det liksom 2018, truckförare som var den yrkesgrupp som hade flest anmälda arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta män 2019. Antalet anmälda arbetsjukdomar var högre 2019 (närmare 30 per 1 000 sysselsatta) jämfört med 2018 (en ökning med drygt 10 anmälningar per 1 000). Näst flest anmälda arbetsjukdomar var det inom yrkesgruppen fordonsmontörer, även de har ökat 2019 jämfört med 2018. Antalet anmälda arbetsjukdomar per 1 000 sysselsatta män när det gäller poliser (utom inspektörer och kommissarier) var något färre 2019 jämfört med 2018.

Figur 20a. Yrken¹ med flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Omfattar yrken med minst 5 000 sysselsatta kvinnor samt minst 10 anmälda arbetssjukdomar

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Figur 20b. Yrken¹ med flest anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män 2019. Arbetstagare och egenföretagare.

1) Omfattar yrken med minst 5 000 sysselsatta män samt minst 10 anmälda arbetssjukdomar

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (AKU)

Organisatoriska och sociala faktorer: Flest anmälningar per 1 000 sysselsatta inom vård och omsorg samt offentlig förvaltning och försvar, för både kvinnor och män

Under 2019 stod andelen anmälda arbetssjukdomar som uppgetts vara orsakade av organisatoriska och sociala faktorer för 40 procent av det totala antalet anmälda arbetssjukdomar. Jämfört med 2018 har det totala antalet anmälda arbetssjukdomar ökat, vilket även gäller antalet arbetssjukdomar orsakade av organisatoriska och sociala orsaker.

Andelen av de anmälda arbetssjukdomarna orsakade av organisatoriska och sociala orsaker utgjorde cirka 40 procent av anmälda arbetssjukdomar även 2018, trots att det i antal var cirka 700 färre 2018, än var det under 2019.

Nästan 50 procent av anmälningarna om arbetssjukdom som gäller kvinnor misstänktes ha organisatoriska och sociala orsaker, vilket gör detta till den vanligaste orsaken till anmälda arbetssjukdom bland kvinnor 2019. Bland männen stod organisatoriska och sociala orsaker för drygt 20 procent av de anmälda arbetssjukdomarna.

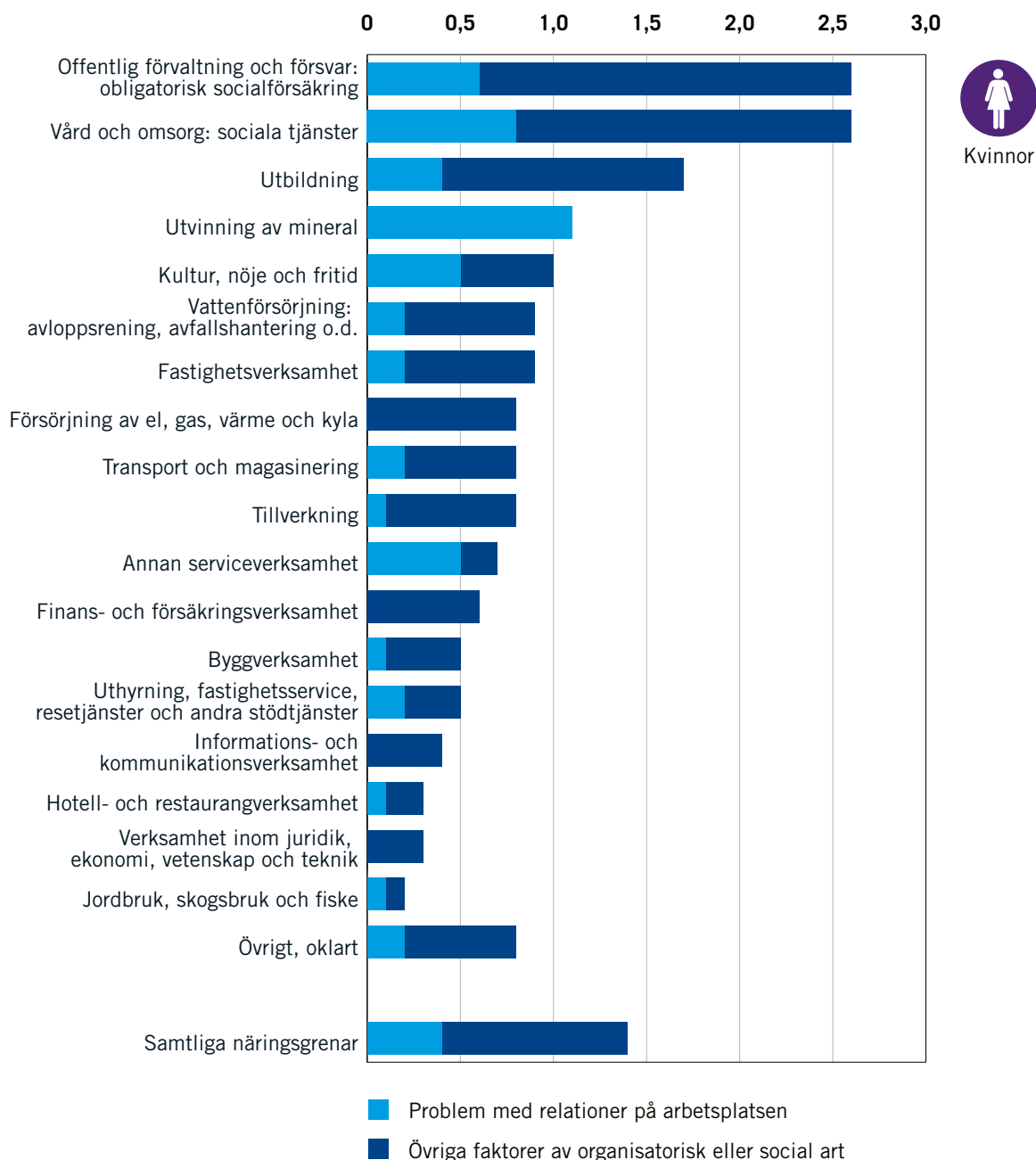
Anmälda arbetssjukdomar som uppges bero på organisatoriska och sociala orsaker handlar ofta om alltför mycket arbete eller för hög arbetstakt samt om problem i relationerna på arbetsplatsen, vilket kan innefatta kränkningar, mobbning, utfrysning och trakasserier, och kan avse förhållandet till överordnade och arbetskamrater.

Under perioden 2010–2016 kunde man se en uppgång av organisatoriska och sociala faktorer när det gäller orsaker till anmälda arbetssjukdomar. Under dessa år pågick ett arbete inom flera organisationer med att lyfta fram problematiken med arbetssjukdomar orsakade av organisatoriska och sociala faktorer i arbetslivet. Under 2017 och 2018 kunde man se en minskning av anmälda arbetssjukdomar som var orsakade av organisatoriska och sociala faktorer, men 2019 så har antalet anmälningar åter igen vänt uppåt. Dessa variationer är dock inte enkla att förklara.

I figur 21a och 21b redovisas de branschgrupper som hade de högsta antalen anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta till följd av organisatoriska och sociala faktorer 2019. Sett till samtliga branschgrupper så anmäls cirka 1,4 arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor till följd av organisatoriska och sociala faktorer under 2019. Motsvarande siffra bland männen var 0,3. Av figurerna framgår också hur stor andel av anmälningarna som kan hänföras till problem med relationer på arbetsplatsen, eller andra faktorer av organisatorisk eller social art.

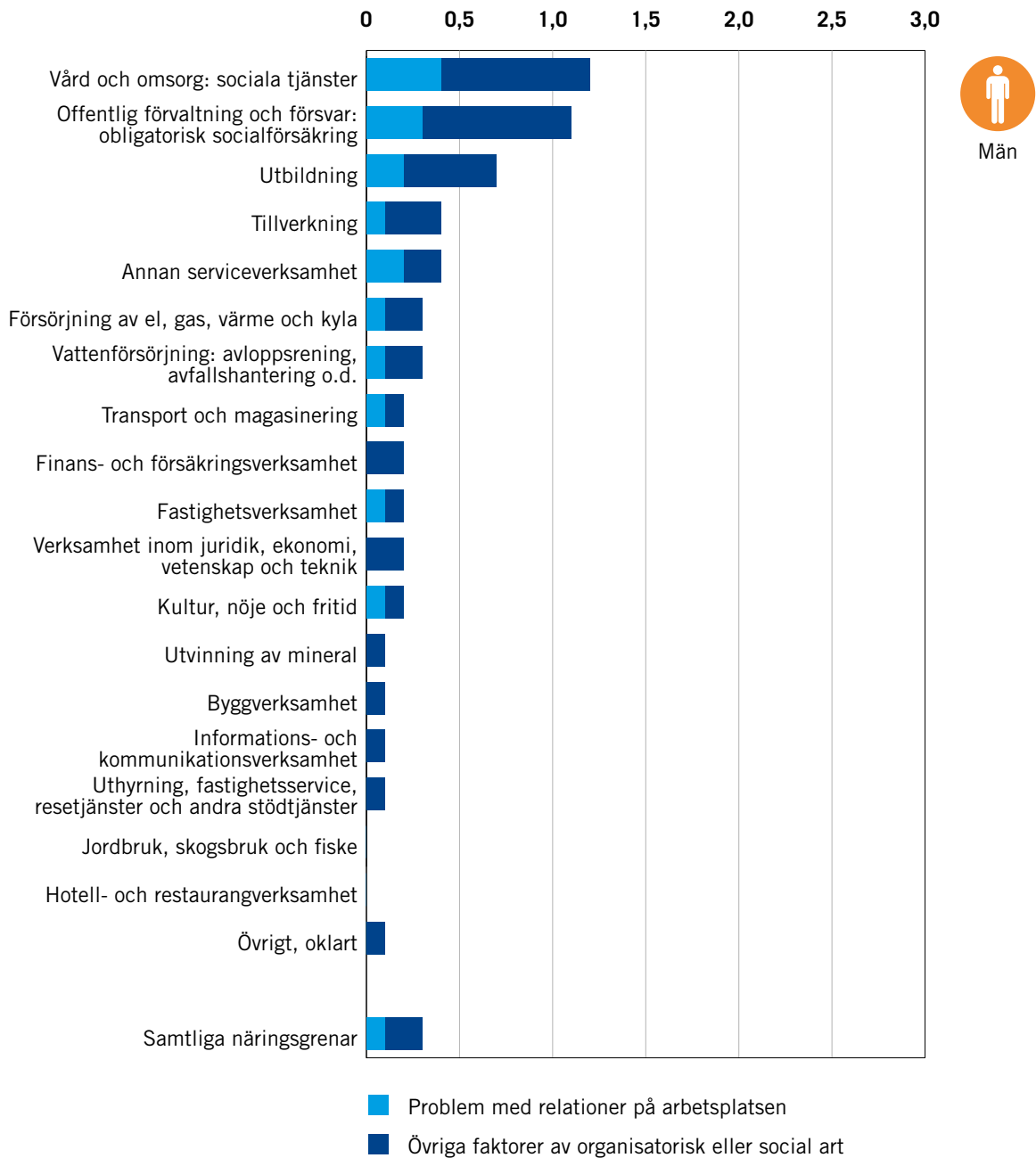
Branschgrupperna offentlig förvaltning och försvar, samt vård och omsorg; sociala tjänster hade högst andel anmälningar som var orsakade av organisatoriska och sociala faktorer när det gäller kvinnor. Övriga faktorer (till exempel alltför mycket arbete och hög arbetstakt) var vanligare orsak än problem i relationer. Efter dessa branschgrupper hade utbildning högst antal anmälningar per 1 000 sysselsatta kvinnor. Högsta antalet anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män var inom samma branschgrupper som bland kvinnorna: vård och omsorg; sociala tjänster offentlig förvaltning och försvar samt utbildning. Även bland männen var övriga faktorer (till exempel alltför mycket arbete och hög arbetstakt) vanligare orsak än problem i relationer.

Figur 21a. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta kvinnor där orsaken är organisatoriska och sociala faktorer. År 2019. Efter näringsgren. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

Figur 21b. Anmälda arbetssjukdomar per 1 000 sysselsatta män där orsaken är organisatoriska och sociala faktorer. År 2019. Efter näringsgren. Arbetstagare och egenföretagare.

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA), Statistiska centralbyrån (RAMS)

5. Arbets-skador utanför arbetskraften

Arbets-skadeförsäkringen omfattar inte bara arbetstagare och egenföretagare och därmed inkommer även anmälningar gällande personer som inte räknas som in i den svenska arbetskraften.

För skolelever gäller arbets-skadeförsäkringen först från och med årskurs 7 och endast när eleven i sin utbildning utför arbete som liknar det som "vanligen utförs vid förvärsarbete". Det anmäls dock arbets-skador bland studerande även om dessa inträffat vid tillfällen som inte omfattas av arbets-skadeförsäkringen. Studerande räknas inte som sysselsatta, oavsett om de omfattas av arbets-skadeförsäkringen eller inte.

Rekryter, hemvärnsmän och lottor samt personer som medverkar i civilförsvaret omfattas inte av arbets-skadeförsäkringen. Dessa omfattas i stället av bestämmelser gällande statligt personskadeskydd och den försäkringen gäller även under resor och på fritiden. Samma sak gäller för intagna på en kriminalvårdsanstalt. För en fullständig beskrivning av bestämmelserna om statligt personskadeskydd, se kapitel 43 i socialförsäkringsbalken (2010:110).

År 2019 anmäldes 284 arbets-skador (252 arbetsolyckor med sjukfrånvaro och 32 arbetssjukdomar) bland personer i arbetsmarknadsåtgärder. Motsvarande siffra för 2018 var 292. Vidare gjordes 1 080 anmälningar gällande studerande jämfört med 984 anmälningar under 2018. Det har också anmälts 124 skador bland praktikanter och lärlingar mot 142 anmälningar under 2018.

Tabell e: Anmälda arbets-skador 2019 utanför arbetskraften.

Anställningsform	Arbetsolyckor med frånvaro			Arbetssjukdomar		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Personer i arbetsmarknads-politiskt program	101	151	252	17	15	32
Elev, studerande (ej praktikanställd)	420	644	1 064	8	8	16
Statligt personskadeskydd ¹	28	402	430	48	171	219
Praktikant/lärling	42	81	123	1	0	1
Totalt	591	1 278	1 869	74	194	268

1) Värnpliktiga, hemvärnsmän/lotter och intagna vid kriminalvårdsanstalt

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

6. Arbets-skador inom EU

Sverige ligger under EU:s genomsnitt när det gäller både arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet och arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar. Inom EU samordnas arbets-skadestatistiken av statistikkontoret Eurostat. Sverige deltar sedan 1994 i detta samarbete.

Eurostats redovisning av arbets-skador

Det är svårt att göra jämförelser med god kvalitet mellan olika länder. Länderna har sinsemellan helt skilda system som bygger på olika lagstiftning. Det finns två typer av system, de som är lagbaserade (Sverige med flera) och de som är försäkringsbaserade. Systemen omfattar olika grupper på arbetsmarknaden och olika typer av arbets-skador. Så här redovisar Eurostat arbetsolyckor:

Beräknat antal inträffade arbetsolyckor

Anmälningensgraden anses variera kraftigt mellan länderna. För att kompensera för underanmälan räknas talen för länder med lagbaserade system upp med motsvarande uppskattat procenttal. Detta innebär att uppgifterna om arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar som redovisas, för bland annat Sverige, inte bygger på det faktiska antalet anmälda fall utan på beräknat antal inträffade fall. Detta gäller endast arbetsolyckor utan dödlig utgång.

Statistiken begränsas till 13 gemensamma branscher

För att få jämförbarhet har EU-statistiken begränsats till 13 gemensamma branscher¹ som omfattas av statistiken i alla länder.

1) De 13 branscher som ingår i redovisningen av arbetsolyckor är: A Jordbruk, skogsbruk och fiske, C Tillverkning, D Försörjning av el, gas, värme och kyla, E Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering, F Byggverksamhet, G Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar, H Transport och magasinering, I Hotell- och restaurangverksamhet, J Informations- och kommunikationsverksamhet, K Finans- och försäkringsverksamhet, L Fastighetsverksamhet, M Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster

Endast arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar redovisas inom EU

I många länder begränsas arbetsskadestatistiken till de arbetsolyckor som har lett till fler än tre sjukfrånvarodagar från arbetet. För att få jämförbarhet mellan länderna har också EU-statistiken begränsats på motsvarande sätt; arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar redovisas i denna publikation per 100 000 sysselsatta.

Standardiserad olycksfallsfrekvens

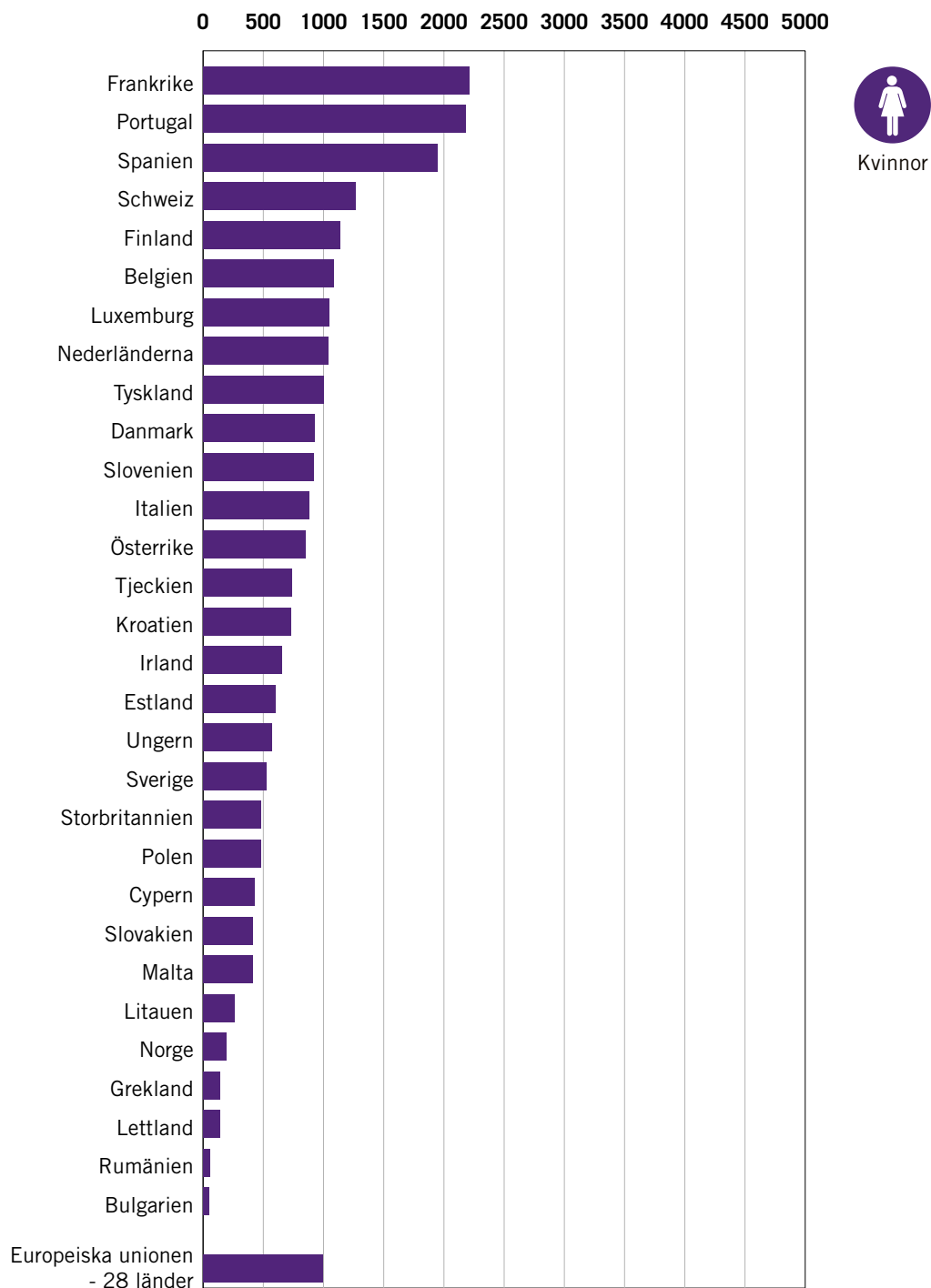
Det är ett faktum att arbetsolyckor är mycket vanligare i vissa branscher än andra. Detta leder till att ett lands industristruktur, beroende på andelen högrisksektorer, påverkar den totala frekvensen av olycksfall i arbetet i landet. Om man till exempel jämför länder där ett större antal människor, relativt andra medlemsstater, är verksamma inom högrisksektorer såsom jordbruk, byggnadsverksamhet eller transport kan dessa länder få en högre total nationell olycksfallsfrekvens. För att motverka denna effekt beräknas ett "standardiserat" antal olycksfall i arbetet per 100 000 sysselsatta per medlemsland genom att varje bransch ges samma vikt på nationell nivå som i hela Europeiska unionen (standardiserad olycksfallsfrekvens). Standardisering gäller endast arbetsolyckor utan dödlig utgång.

Figur 22a och 22b visar arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar i förhållande till antal sysselsatta år 2017 i olika EU:s medlemsländer. Av diagrammen framgår att spridningen mellan länderna var stor samt att Sverige redovisade lägre olyckstal än många andra medlemsländer. Det finns också länder som redovisade betydligt lägre olyckstal än Sverige. Skillnaden mellan Sverige och EU:s 28 medlemsländer var större bland män än bland kvinnor. Som tidigare konstaterats måste alla jämförelser mellan olika länder tolkas med stor försiktighet.

Arbetsolyckor: Den relativa frekvensen lägre i Sverige än i EU

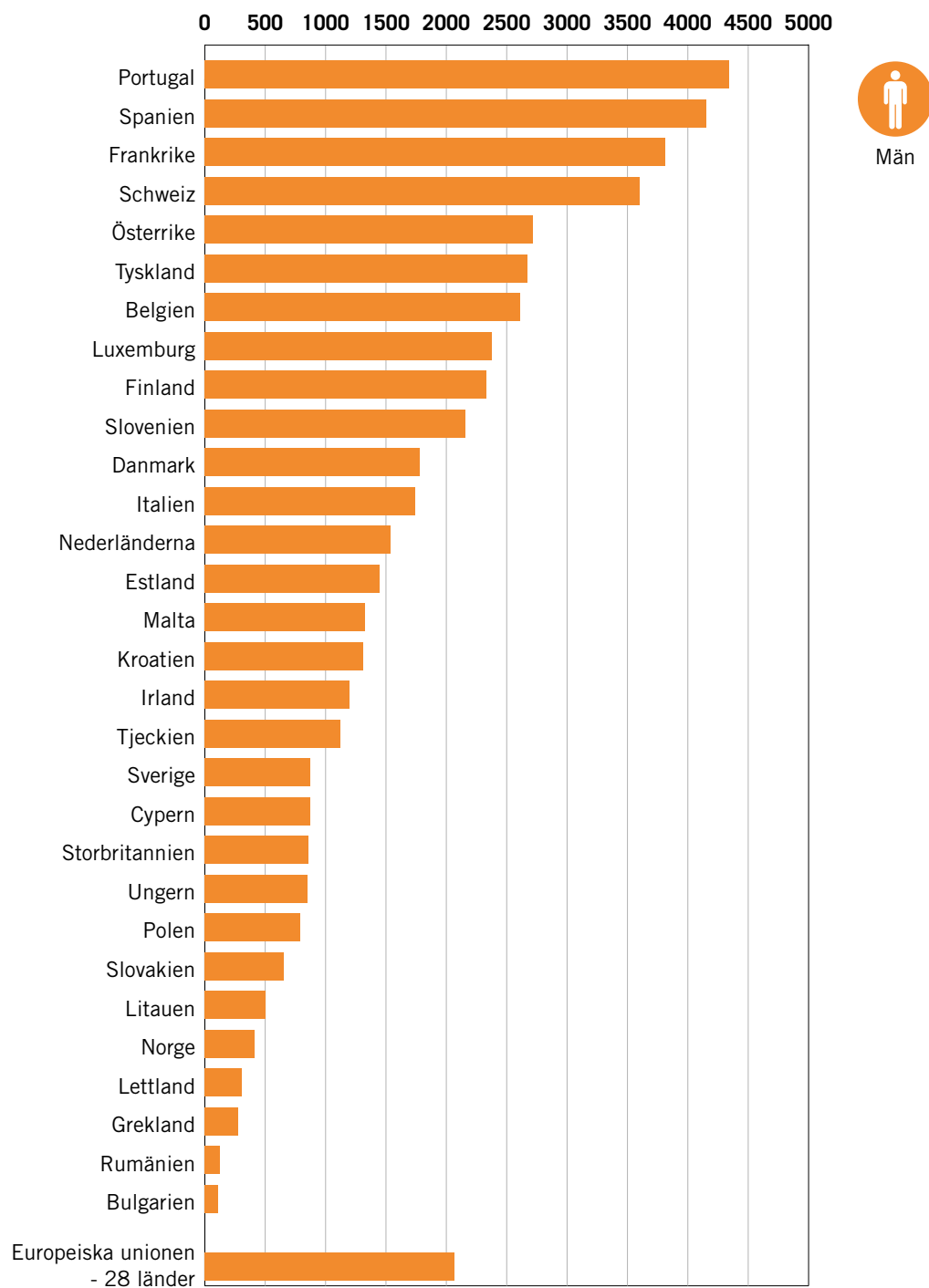
Figur 22a visar att den relativa frekvensen av arbetsolyckor med fler än tre sjukfrånvarodagar per 100 000 sysselsatta kvinnor respektive män är dubbelt så hög i EU:s 28 medlemsländer som i Sverige.

Figur 22a. Arbetsolyckor med fler än 3 sjukfrånvarodagar per 100 000 sysselsatta kvinnor inom Europeiska unionen (nuvarande sammansättning) 2017 fördelat på medlemsland. 13 gemensamma branscher.

Källa: Eurostat

Figur 22b. Arbetsolyckor med fler än 3 sjukfrånvarodagar per 100 000 sysselsatta män inom Europeiska unionen (nuvarande sammansättning) 2017 fördelat på medlemsland. 13 gemensamma branscher.

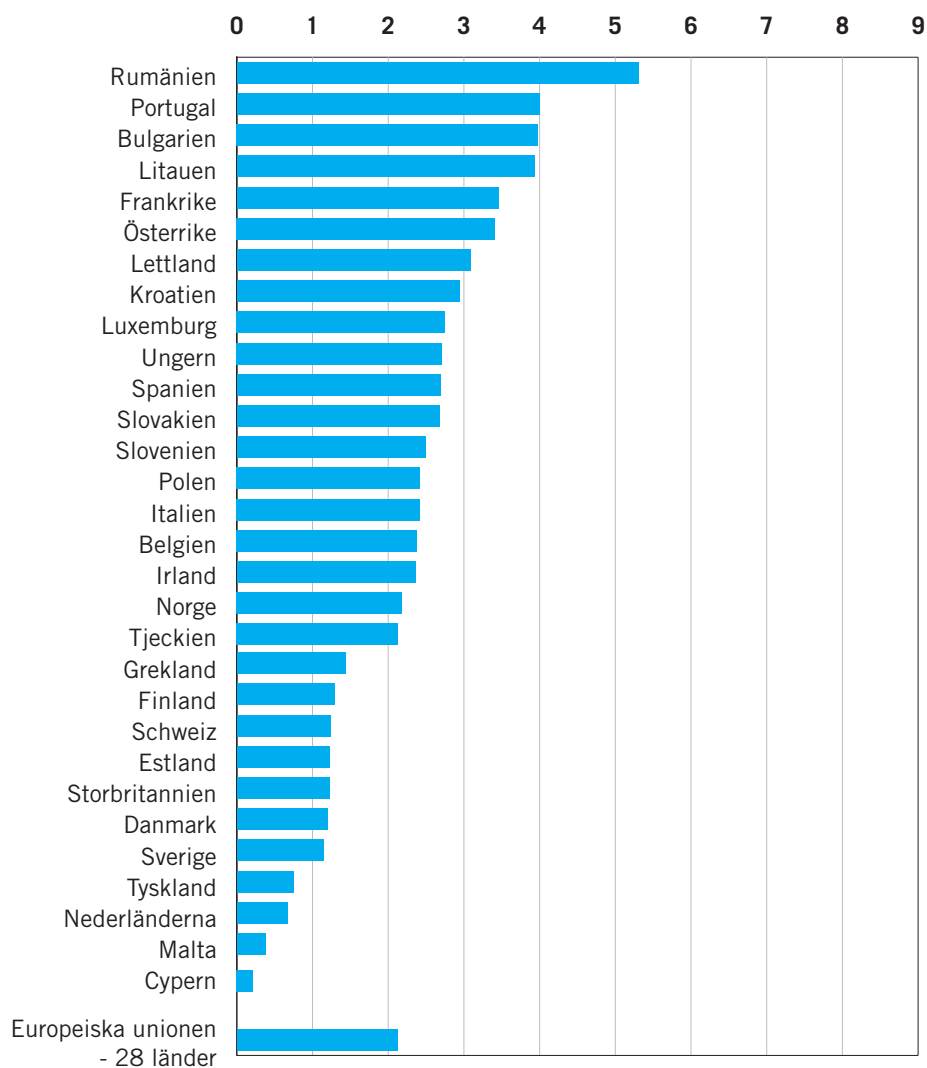

Källa: Eurostat

Arbetsolyckor med dödlig utgång i arbetet: Rumänien i topp

Figur 23 visar att arbetsolyckor med dödlig utgång var vanligare inom EU28 än i Sverige i de aktuella branscherna år 2017. För Sveriges del utgörs underlaget i figuren nedan av 36 arbetsolyckor i de aktuella 13 branscherna. Det ska jämföras med totalt 44 arbetsolyckor med dödlig utgång i Sverige 2017, se kapitel 3 Arbetsolyckor med dödlig utgång.

Figur 23. Arbetsolyckor med dödlig utgång per 100 000 sysselsatta inom Europeiska unionen (nuvarande sammansättning) 2017 fördelat på medlemsland. 13 gemensamma branscher.

Källa: Eurostat

Arbetssjukdomar: Svårt att finna jämförbara uppgifter

Även beträffande arbetssjukdomar pågår ett arbete för att få fram harmoniserad statistik inom EU. Detta är dock betydligt svårare än för arbetsolyckorna. Vad som räknas som en arbetssjukdom och hur den hanteras beror på det sociala försäkringssystemet i respektive medlemsland. I dagsläget pågår en testperiod, men det är svårt att få uppgifterna jämförbara mellan medlemsländerna eftersom lagstiftning och praxis för godkännande av arbetssjukdomar skiljer sig åt i hög grad. Ingen statistik redovisas således av Eurostat på nationsnivå och ytterst lite på EU-nivå.

7. Arbets-skador 2018

– slutlig statistik

Den preliminära statistiken för 2018 har kompletterats med anmälningar som inkom efter det första kvartalet 2019.

Många arbets-skador anmäls ganska lång tid efter det att de inträffat. I enstaka fall kan det handla om decennier. Att redovisa de första resultaten inom rimlig tid efter ett årsskifte är skälet till att publicera både preliminär och slutlig arbets-skadestatistik. Preliminär statistik visar anmälningar för ett visst år, till och med det första kvartalet året därpå, medan den slutliga statistiken visar anmälningar för ett visst år, till och med det första kvartalet två år senare.

De slutliga uppgifterna som presenteras nedan skiljer sig dock huvudsakligen beträffande arbetsolyckorna, eftersom de redovisas efter det år då de inträffade. Arbets-sjukdomarna redovisas däremot efter det år då de anmäldes, och skillnaderna mellan den preliminära och den slutliga statistiken blir därför marginell. Jämfört med den preliminära statistiken för 2018 har arbetsolyckor med sjukfrånvaro ökat med 4,2 procent i den slutliga statistiken för 2018. Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro har ökat med 8 procent och antalet anmälda olyckor på väg till eller från arbetet är 5,4 procent högre än i den preliminära redovisningen.

Tabell f: Arbets-skador 2018 – slutlig (till 1 april 2020).

Typ av skada	Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Arbetsolyckor med sjukfrånvaro	15 085	23	21 295	35	36 380	29
- därav arbetstagare och egenföretagare	14 541	22	20 065	33	34 606	27
Arbets-sjukdomar	5 594	9	3 482	6	9 076	7
- därav arbetstagare och egenföretagare	5 536	9	3 358	5	8 894	7
Arbetsolyckor utan sjukfrånvaro	36 442	56	31 876	52	68 318	54
Olycka under färd till eller från arbetet	7 591	12	4 113	7	11 704	9
Gamla ärenden ¹⁾	222	0	266	0	488	0
Ej arbets-skada/ej klassificerbar anmälan ²⁾	85	0	87	0	172	0
Totalt	65 019	100	61 119	100	126 138	100

1) Till denna kategori förs pappersanmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro och arbets-sjukdomar som inträffat mer än cirka två år före det datum anmälan är gjord.

2) Endast pappersanmälan

Källa: Arbetsmiljöverket (ISA)

8. Statistikens omfattning och innehåll

Det finns sammanhållen officiell statistik över olycksfall i arbetet sedan 1906. Tidigare fanns mer branschspecifik statistik, exempelvis för bergshantering. Sedan 2001 tar Arbetsmiljöverket fram statistiken, som bygger på anmälda arbetsskador i Informationssystemet om arbetsskador (ISA).

Arbetskadeförsäkringen

En arbetsgivare eller arbetsföreståndare som fått kännedom om en arbetsskada är enligt 42 kap. 10 § socialförsäkringsbalken (2010:110) skyldig att anmäla skadan till Försäkringskassan. Annan försäkrad än arbetstagare ska själv göra arbetsskadeanmälan.

Som arbetsskada räknas skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet (39 kap. 3 §). Även skada till följd av olycksfall under den vanliga och direkta färden till eller från

arbetet räknas som arbetsskada (7 §). Försäkringskassan prövar efter ansökan om skadan ger rätt till arbetsskadeersättning eller sjukpenning (42 kap. 12 §).

Socialförsäkringsbalken trädde ikraft 1 januari 2011 och upphävde då bland annat lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring och lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd.

Definitioner och indelningsgrunder

Arbetsskador indelas i arbetsolyckor, olyckor på väg till eller från arbetet och arbetssjukdomar enligt följande:

- Arbetsolyckor är olyckor som inträffat på arbetsplatsen eller på annan plats där den skadade vistats i eller för arbetet. Arbetsolyckorna delas upp efter om de tros ha medfört frånvaro utöver skadedagen eller inte.
- Olyckor på väg till eller från arbetet är olyckor som inträffat under den direkta dagliga färden till eller från arbetet. Arbetssjukdomar är arbetsskador som uppkommit genom annan skadlig inverkan än olyckor. Sådan skadlig inverkan kan vara till exempel exponering för kemiska ämnen, strålning, ensidiga rörelser eller psykiskt påfrestande förhållanden i arbetet. I denna publikation redovisas i huvudsak följande typer av skador:
 - Arbetsolyckor som inträffade under 2019, medförde sjukfrånvaro och anmäldes senast den 1 april 2020.

- Arbetsolyckor som inträffade under 2019, medförde sjukfrånvaro och anmäldes senast den 1 april 2020.

- Arbetsjukdomar som anmäldes under 2019.

Statistiken gäller i huvudsak anmälningar från personer som omfattas av socialförsäkringsbalken. I många tabeller redovisas endast sysselsatta, d.v.s. arbetstagare och egenföretagare.

Arbetsskadeanmälan

De uppgifter som lämnats i arbetsskadeanmälan utgör grundmaterialet för statistiken. I anmälan finns bland annat uppgifter om den skadade och dennes yrke, anställningsform och arbetsgivare, skadans omfattning, olycksförlopp och misstänkta orsaker. Registreringssystemet är anpassat till EU-klassifikationer. Arbetsskador kan anmälas via pappersblankett eller webbanmälan.

Pappersblankett ¹

Anmälningar som lämnas in via pappersblankett skannas och i samband med detta registreras vissa uppgifter, till exempel personnummer och skadedatum. Uppgifterna från skanningen kompletteras och registreras manuellt. Vid denna så kallade kodning görs också viss granskning och upprättning av de automatgenererade uppgifterna. Arbetsolycksfall kodas och kompletteras endast i de fall det är fråga om frånvaro i minst en dag.

Webbanmälan

I december 2011 infördes möjligheten att anmäla arbetsskador via internet. Cirka 76 procent av arbetsolyckorna med sjukfrånvaro bland sysselsatta 2019 har anmälts via webben. Motsvarande andel för arbetsjukdomar bland sysselsatta är 47 procent. Målsättningen är att alla anmälningar av arbetsskador ska göras via internet, men möjligheten att anmäla via pappersblankett finns kvar under en övergångsperiod.

Införandet av anmälan via internet påverkar jämförbarheten på flera sätt. På pappersblanketten finns flera fritextfält, som personal på Arbetsmiljöverket använt som underlag för klassificering av till exempel yrke och orsak. Vid webbanmälan har många av dessa fritextfält ersatts av frågor med fasta svarsalternativ, vilket innebär att arbetsgivaren får göra klassificeringen (motsvarande den kodning som Arbetsmiljöverkets personal gör vid pappersanmälningar) i samband med ifyllandet. En effekt av detta är att andelen svar av typen "övrigt" har ökat kraftigt, vilket kan bero på att arbetsgivaren ansett det vara för svårt eller tidskrävande att ta ställning till vilken

¹ Blanketten finns som bilaga till denna rapport.

kod som egentligen borde användas. För att öka jämförbarheten och kvaliteten för arbetsolyckor med sjukfrånvaro har komplettering gjorts genom att utifrån fritextfält klassificera om webbanmälningar med svarsalternativet "övrigt" för vissa variabler som beskriver hur skadan uppstod (yrke, yttre faktor och avvikelse).

Anmälan av arbetsskador görs på en webbplats (www.anmalarbetskada.se), där man även kan anmäla allvarliga olyckor och tillbud enligt 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen (ersätter 2 § arbetsmiljöförordningen). Att två sorters anmälningar kan göras på samma ställe kan i sig påverka hur många anmälningar av respektive typ som kommer in.

Webbanmälan kan också påverka anmälningsbenägenheten, i vilken utsträckning skyddsombuden medverkar vid ifyllandet och hur långt efter skadetillfället som anmälan görs. Utvecklingen hittills tyder på att anmälningarna görs snabbare vid webbanmälan, vilket kan påverka jämförelser med tidigare år.

Genomförda studier visar att arbetsställen i olika branscher går över från pappersanmälan till webbanmälan i olika takt. Under övergångsperioden kommer det därför vara svårt att avgöra vilka skillnader över tid som beror på införandet av webbanmälan respektive på andra faktorer (till exempel förändringar i arbetsmiljön).

Andra förändringar

Tidigare har automatiska uppdateringar av uppgifterna om sjukfrånvaro gjorts genom samkörning med Försäkringskassans register över sjukpenningdagar och SCB:s register över sjuklönedagar. Som en konsekvens av införandet av webbanmälan, och den osäkra kvaliteten i de uppgifter som matchats på, togs dessa samkörningar bort från med 2012 års rapport.

Variabler

Anställningsform

När det gäller anställningsform skiljer man bland annat på arbetstagare, egenföretagare, studerande och andra försäkrade. De flesta uppgifterna i denna publikation avser kategorin sysselsatta, som består av arbetstagare och egenföretagare.

År 2012 lades en kod för praktikanter och lärlingar utan lön till. Tidigare redovisades de tillsammans med elever och studerande. Förändringen påverkar dock inte vilka som ingår i statistiken över sysselsatta.

Avvikelse (orsak)

Sedan 2002 kodas den avvikelse som orsakat olycksfallet. Kodningen av variabeln avvikelse grundas på en klassifikation som tagits fram och rekommenderats av EU:s statistikbyrå Eurostat. Avvikelse beskriver vad som avvikit från det normala i ett händelseförlopp.

Det kan också vara en avvikelse från det normala sättet att utföra en arbetsuppgift, som har bidragit till olycksfallet. Om exempelvis en person faller från en stege på grund av fel i stegens material är det som regel materialfelet som utgör avvikelsen.

Besvär

Variabeln besvär kodas för arbetssjukdomarna och ger en översiktlig beskrivning av de besvär som uppgivits i anmälan. Grupperingen görs utifrån en egen klassifikation som har sin grund i den indelning som finns i sjukdomsklassifikationen ICD10.

År 2012 ändrades klassificeringen något. Bland annat togs alternativet ospecificerad överkänslighet bort. Anmälningar gällande hudbesvär och besvär i luftvägar och andningsorgan har ökat med anledning av detta.

Exponeringsfaktor

Variabeln exponeringsfaktor kodas för arbetssjukdomarna. Den beskriver mer i detalj den exponering i arbetet som bidragit till skadan och är ett komplement till variabeln misstänkt orsak (se nedan). Det kan exempelvis gälla kemiska ämnen, organisatoriska faktorer eller någon form av belastningsfaktor. Mellan 2009 och 2011 kunde två olika exponeringsfaktorer kodas för samma skada, men sedan 2012 kan endast en exponeringsfaktor väljas för varje skada. Förändringen kan påverka jämförelser över tid. Klassifikationen har tagits fram inom Eurostat.

Kroppsdel

Om flera delar av kroppen skadades vid en arbetsolycka registreras den mest allvarligt skadade. Variabeln kroppsdela kodas med hjälp av en klassifikation som är rekommenderad av Eurostat. Skadad kroppsdela kodas bara för arbetsolycksfall med frånvaro.

Misstänkt orsak

Variabeln misstänkt orsak ger översiktlig information om vilka förhållanden i arbetet som orsakat den anmälda arbetssjukdomen. Sedan 2012 används följande kategorier: ergonomiska belastningsorsaker, fysikaliska orsaker, kemiska eller biologiska orsaker och organisatoriska och sociala orsaker.

Tidigare användes en annan indelning, där bland annat buller och vibrationer hade egna kategorier. Nu används i stället variabeln exponeringsfaktor för att få fram vilka arbetssjukdomar som orsakats av dessa faktorer. År 2013 infördes nya kodningsrutiner för anmälningar gällande inomhusklimat, så kallat sjuka-hus. Dessa anmälningar kodas sedan 2013 med orsak fysikaliska faktorer. Tidigare redovisades dessa anmälningar bland biologiska eller kemiska orsaker, vilket gjorde att denna kategori minskade vid ändringen. Sedan 2013 används också ett vidgat begrepp för att identifiera anmälningar som orsakats av vibrationer.

Näringsgren

I arbetsskadestatistiken anges näringsgren på arbetsställenivå. Med arbetsställe menas i praktiken all verksamhet vid en viss adress. Rörliga verksamheter (till exempel transporter) och tillfälliga arbetsplatser (till exempel anläggningsarbete), hänförs normalt till det arbetsställe varifrån de administreras. Redovisningen av näringsgren sker enligt Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI2007), som baseras på EU:s reviderade näringsgrensstandard NACE Rev.2. Uppgifter om arbetsställets näringsgren hämtas i första hand från SCB:s företagsdatabas (FDB).

Trolig frånvaro

Uppgift om den troliga sjukfrånvaron som en skada kommer att medföra ska lämnas i arbetsskadeanmälan. Följande kategorier används: Ingen frånvaro, 1–3 dagar, 4–14 dagar och Längre frånvaro.

Yrke

Perioden 1997–2010 redovisades yrke i arbetsskadestatistiken enligt Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK), som utgår från den internationella yrkesstandarden ISCO-88. Sedan 2011 används yrkesklassificeringen ISCO08, International Standard Classification of Occupations 2008. Bytet av nomenklatur medför att jämförelser bakåt i tiden försvåras.

Yttre faktor

En yttre faktor är det huvudsakliga verktyg, föremål eller instrument, eller den maskin eller person, som kan kopplas till avvikelser från det normala i händelseförloppet vid en arbetsolycka. Variabeln kodas med hjälp av en hierarkiskt uppbyggd klassifikation som är rekommenderad av Eurostat.

Ålder

För arbetssjukdomar räknas den ålder personen hade när arbetsskadeblanketten registrerades. För arbetsolyckorna baseras åldersberäkningen på den tidpunkt då olycksfallet inträffade.

Sysselsättningsuppgifter

För att beräkna relativa frekvenser används uppgifter om antalet sysselsatta som har hämtats från SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) för år 2019 och från SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) för 2018. AKU baseras på slumpmässiga urval ur befolkningen. Det innebär att de uppgifter om sysselsatta som redovisas är skattade värden med en viss osäkerhet, som bland annat beror på storleken på respektive grupp. Då det gäller beräkning av relativa frekvenser för olika yrken, som baseras på AKU, har gränsen för att ta med ett yrke satts till ett skattat antal om minst 5 000 sysselsatta.

I denna publikation redovisas inte relativa frekvenser som beräknas med hjälp av uppgifter från RAMS för grupper med färre än 3 000 sysselsatta.

Sektor

Arbetsmiljöverkets indelning av sektorer följer SCB:s indelning av sektorer i Arbetskraftsundersökningen. Den baseras på Standarden för institutionell sektorindelning 2000 (INSEKT 2000). Värt att notera är att affärsverk och Svenska kyrkan redovisas som Privat. Privat kan ses som ett samlingsnamn för enheter som inte tillhör den statliga eller kommunala sektorn enligt standarden. Genom att använda uppgifter om antalet sysselsatta efter sektor i RAMS kunde även relativa skadefrekvenser per sektor och näringsgren beräknas. För beräkning av relativa skadefrekvenser per sektor och yrke används uppgifter om antalet sysselsatta efter sektor i AKU.

Statistikens kvalitet

Statistiken bygger på anmälda arbetsskador. Vid tolkning av resultaten, och i synnerhet jämförelser över tid, bör man därför ha i åtanke vad som kan påverka anmälningsbenägenheten och de uppgifter som rapporteras. Det är således inte självklart att förändringar mellan åren bara beror på verkliga förändringar i arbetsmiljön.

En sak som kan påverka anmälningsbenägenheten är till exempel i vilken utsträckning arbetstagaren har chans att få ersättning för arbetsskadan. Om ersättningsreglerna ändras, kan man förvänta sig att antalet anmälda arbetsskador förändras.

Införandet av webbanmälan i slutet av 2011, samt de förändringar av variablerna som gjordes samtidigt, försämrar jämförbarheten över tid (se ovan). Särskilda problem uppstår under den pågående övergångsperioden, eftersom olika typer av arbetsgivare går över till webbanmälan i olika takt.

Summary

The Swedish Information System for Occupational Accidents and Work-related Diseases (ISA) was instituted in 1979, under the authority of the Swedish Work Environment Authority. ISA contains data on occupational accidents and work-related diseases reported under the Work Injury Insurance Act.

The purpose of ISA is to provide basic information required for preventive measures in working life. This statistical report presents preliminary data on occupational accidents and work-related diseases in Sweden in the year 2019, including cases that were registered by April 1, 2020. The classification of economic activity used in this report is the Swedish Standard Industrial Classification 2007, which is based on the recommended standard (NACE rev.2) from the European Union. The occupation of the injured person is classified according to the International Standard Classification of Occupations, ISCO-08.

The table below shows that in 2019 the reported occupational injuries were about 129,421. The figures include employees, self-employed persons, students and military conscripts etcetera. The frequency rates for 2019 are occupational accidents with absence from work per 1,000 employed (for women 6,3 and for men 7,7) and for work related diseases per 1,000 employed (2,8 for women, 1,5 for men). In 2019, there were a total of 36 occupational accidents with fatal outcome. Out of those, 34 hit employees and 2 hit self-employed. The frequency rate in 2009–2019 are 0.8 cases per 100,000 employees. and 2.7 cases per 100,000 self-employed, respectively.

The levels of reported occupational accidents with absence from work and work-related diseases are now considerably lower than in the second half of the 1980s. Preventive actions, for example in the field of ergonomics, and changes in the national health and work injury insurance all contributed to a sharp fall in the reported accidents and diseases in the late 1980s and early 1990s. However, the number of occupational accidents with absence from work and the number of work-related diseases have increased between 2009 and 2015. The increase also continued in 2016. In 2017 decreased number of work-related diseases and number of occupational accidents with absence show minimal increase. Same development happened during 2018. Increased of number of occupational accidents with absence continued during 2019 but number of work-related diseases increased during 2019.

For occupational accidents with absence from work, young men (16–24 years) have higher frequency rates than other age groups both during 2018 and 2019. Among women the frequency rate is highest among those aged 55 or more. The frequency rate of work-related diseases increases by age.

The economic activities with the highest frequency rates of reported occupational accidents (with absence from work) for women in 2019 was Mining and quarrying with over 21 cases per 1,000 employed and Transport and storage companies with over 16 cases per 1,000 employed.

Among men, Transport and storage companies with over 15 cases per 1,000 employed and Water works, sewage plants and waste disposal plants had the highest accident rates (15 cases per 1,000 employed).

Concerning work-related diseases, the economic activity with the highest rate among women was Manufacturing with over 6 cases per 1,000 employed. Also among men the economic activity with the highest rate was Manufacturing with almost 3,5 cases per 1,000 employed. Fall of person is the most common cause of occupational accidents with absence from work among women, whereas loss of control was most common among men. The latter category includes accidents when someone loses control over a machine, transport equipment or an animal. When men are injured in work-related accidents, the hands are most frequently injured. Women hurt the hip, leg or foot somewhat more often than their hands.

Over one third of the reported work-related diseases are attributed to ergonomic factors such as monotonous or unusually strenuous movements or work postures. Organizational or social factors are reported to have caused four out of ten work-related diseases, whereas chemical/biological substances or products are the reported cause less than one out of ten work related diseases. 13 percent of the diseases were caused by physical factors (for example noise and vibrations).

Compared with the previous year, the number of reported work related diseases increased by 19 percent among employees and self-employed.

Tabell h: An overview of 2019 preliminary data.

Type of occupational injury	Women		Men		Total	
	Number of cases	%	Number of cases	%	Number of cases	%
Occupational accidents with absence from work	15 464	23	21 155	34	36 619	28
- of which employees and self-employed persons	14 872	22	19 876	32	34 748	27
Work-related diseases	6 823	10	4 018	6	10 841	8
- of which employees and self-employed persons	6 749	10	3 824	6	10 573	8
Accidents without absence from work	37 097	55	32 105	52	69 202	53
Commuting accidents	7 793	12	4 340	7	12 133	9
Other	278	0	348	1	626	0
Total	67 455	100	61 966	100	129 421	100

Source: SWEA/ISA

Svensk-engelsk ordlista

List of terms

Anställningsform
Employment status

Arbetsolyckor med sjukfrånvaro
Occupational accidents with absence from work

Arbetsjukdomar
Work-related diseases

Arbets-skador
Occupational injuries

Arbetstagare, uppdragstagare
Employee, contractor

Arbetsmarknadsåtgärder
Employment measures

Avvikelse (1-siffernivå) **Deviation (first level)**

1 El, brand, explosion
1 Electrical problems, explosion, fire

2 Läckage, utströmning
2 Leak, outflow, overflow

3 Ras, fall, bristning av föremål
3 Collapse, fall, breakage of material

4 Förlorad kontroll
4 Loss of control

5 Fall av person
5 Fall of person

6 (Kropp)s rörelse utan belastning
6 Body movement without any physical stress

7 (Kropp)s rörelse med belastning
7 Body movement under or with physical stress

8 Våld, angrepp, hot etcetera
8 Shock, fright, violence, aggression, threat

9 Övrigt, oklart
9 Others, unknown

Dagar
Days

Därav
Of which

Dödsfall
Fatal accidents

Egenföretagare
Self-employed person

Elever
Students

Färdolycksfall
Accidents on way to or from work site

Sysselsatta
Employed

Kvinnor
Women
Kön
Sex
LSP (lagen om statligt personskadeskydd)
Act concerning state protection in connection with personal injuries
Längre sjukfrånvaro
Longer absence from work

Misstänkt orsak
Suspected cause

Belastningsfaktorer
Ergonomic factors
Buller
Noise
Kemiska/biologiska ämnen eller faktorer
Chemical/biological substances and factors
Organisatoriska eller sociala faktorer
Organizational or social factors
Smitta
Infection
Vibrationer
Vibrations

Övriga fysikaliska faktorer
Other physical factors

Män
Men
Näringsgren
Economic activity
Samtliga
All
Sektor
Sector

Skadad kroppsdel
Part of body injured

Ansikte
Face
Arm
Arm
Axel
Shoulder
Ben
Leg
Bröst
Thorax
Buk
Abdomen
Bäcken
Pelvis
Fingrar
Fingers

Flera skadade kroppsdelar
Multiple locations of the body

Fot
Foot

Fotled
Ankle

Hals
Neck

Hand
Hand

Handled
Wrist

Hela eller större delen av kroppen
Multiple locations of the body

Huvud
Head

Höft
Hip

Knä
Knee

Nacke
Back of the head, neck

Oklar eller ospecificerad kroppsdel
Unknown part of body

Rygg utom nacke
Back except nape of the head

Skuldra
Shoulder

Tår
Toes

Tänder
Teeth

Ögon
Eyes

SNI 2007 (Svensk standard för näringsgrens indelning)
SNI 2007 (Swedish standard for Industrial Classification of all Economic Activities)

Studerande
Student, apprentice

Summa Total
Totalt Total

Trolig frånvaro
Estimated duration of absence from work

Typ av arbetsskada
Type of occupational injury

Värnpliktiga
Conscripted personnel

Yrke
Occupation

Yttre faktor (huvudnivå)

Material agent (first level)

- 01 Byggnader och arbetsområden i marknivå (inom- eller utomhus, stationära eller mobila)
 - 01 Buildings, structures, surfaces – at ground level (indoor or outdoor, fixed or mobile, temporary or not)
 - 02 Byggnader, anläggningar, arbetsområden –över marknivå (inom- el. utomhus)
 - 02 Buildings, structures, surfaces – above ground level (indoor or outdoor)
 - 03 Byggnader, anläggningar, arbetsområden – under marknivå (inom- el. utomhus)
 - 03 Buildings, structures, surfaces – below ground level (indoor or outdoor)
 - 04 Anordningar för distribution av material, matningsanordningar, rörsystem
 - 04 Systems for the supply and distribution of materials, pipe networks
 - 05 Motorer, anordningar för överföring och lagring av energi
 - 05 Motors, systems for energy transmission and storage
 - 06 Handverktyg – icke motordrivna
 - 06 Hand tools, not powered
 - 07 Handhållna eller handstyrda verktyg eller redskap – motordrivna
 - 07 Hand-held or hand-guided tools, mechanical
 - 08 Handverktyg – utan uppgift om motorisering
 - 08 Hand tools – without specification of power source
 - 09 Maskiner och utrustning – flyttbara eller mobila
 - 09 Machines and equipment – portable or mobile
 - 10 Stationära maskiner och utrustning
 - 10 Machines and equipment, stationary
 - 11 Befordrings-, transport- och lagrings anordningar
 - 11 Conveying, transport and storage systems
 - 12 Landfordon
 - 12 Land vehicles
 - 13 Andra transportfordon
 - 13 Other transport vehicles
 - 14 Material, föremål, produkter, maskinkomponenter, damm
 - 14 Materials, objects, products, machine or vehicle components, dust
 - 15 Kemiska, explosiva, radioaktiva eller biologiska ämnen
 - 15 Chemical, explosive, radioactive or biological substances
 - 16 Säkerhetsanordningar och -utrustning
 - 16 Safety devices and equipment vapen, hushållsutrustning
 - 17 Kontors-, personlig- och sportutrustning,
 - 17 Office equipment, personal equipment, sports equipment, weapons, domestic appliances
 - 18 Levande varelser och människor
 - 18 Living organisms and human beings
 - 19 Bulkavfall
 - 19 Bulk waste
 - 20 Fysikaliska och naturfenomen
 - 20 Physical phenomena and natural elements
 - 00, 99 Övrigt, oklart
 - 00, 99 Others, unknown
- Uppgift saknas
Data not available

Näringsgren SNI2007

Economic activity

- A** Jordbruk, skogsbruk och fiske
Companies in agriculture, forestry and fishing
- 01 Jordbruk och jakt (inkl. service)
Agricultural establishments and establishments for related services
- 02 Skogsbruk
Companies for forestry and related services
- 03 Fiske och vattenbruk
Fishermen and aqua cultivators

- B** Utvinning av mineral
Mines and quarries

- C** Tillverkning
Manufacturing industry
- 10 Livsmedelsframställning
Food product industry
- 11 Framställning av drycker
Beverage industry
- 12 Tobaksvarutillverkning
Tobacco industry
- 13 Textilvarutillverkning
Textile industry
- 14 Tillverkning av kläder
Wearing apparel industry
- 15 Tillverkning av läder, läder- och skinnvaror med mera
Industry for leather and related products
- 16 Tillverkning av trä och varor av trä; kork, rotting och dylikt utom möbler etcetera.,
Industry for wood and products of wood, cork, cane except furniture
- 17 Pappers- och pappersvarutillverkning
Industry for paper and paper products
- 18 Grafisk produktion och reproduktion av inspelningar
Printers; other industry for recorded media
- 19 Tillverkning av stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter
Industry for coke and refined petroleum products
- 20 Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter
Industry for chemicals and chemical products
- 21 Tillverkning av farmaceutiska basprodukter och läkemedel
Industry for basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
- 22 Tillverkning av gummi- och plastvaror
Industry for rubber and plastic products
- 23 Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter
Industry for other non-metallic mineral products
- 24 Stål- och metallframställning
Industry for basic metals
- 25 Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater
Industry for fabricated metal products, except machinery and equipment

- 26 Tillverkning av datorer, elektronikvaror och optik
Industry for computers, electronic and optical products
- 27 Tillverkning av elapparatur
Industry for electrical equipment
- 28 Tillverkning av övriga maskiner
Industry for machinery and equipment n.e.c.
- 29 Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar
Industry for motor vehicles, trailers and semi-trailers
- 30 Tillverkning av andra transportmedel
Industry for other transport equipment
- 31 Tillverkning av möbler
Furniture industry
- 32 Annan tillverkning
Other manufacturing industry
- 33 Reparation och installation av maskiner och apparater
Repair shops and installation companies for machinery and equipment

- D** Försörjning av el, gas, värme och kyla
Electricity, gas, steam and hot water plants

- E** Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering
Water works; Sewage plants, waste-disposal plants
- 36 Vattenförsörjning
Water works
- 37 Avloppsrening
Sewage plants
- 38 Avfallshantering; återvinning
Waste disposal plants; materials recovery plants
- 39 Sanering, efterbehandling av jord och vatten samt annan verksamhet för föroreningsbekämpning
Establishments for remediation activities and other waste management services

- F** Byggverksamhet Construction industry
- 41 Byggande av hus
Construction developers
- 42 Anläggningsarbeten
Civil engineering contractors
- 431 Rivning av hus samt mark- och grundarbeten
Demolition and site preparation contractors
- 432 Elinstallationer, VVS-arbeten och andra bygginstallationer
Contractors for electrical, plumbing and other construction installation activities
- 433 Slutbehandling av byggnader
Contractors for building completion and finishing
- 439 Annan specialiserad bygg- och anläggnings verksamhet
Contractors for other specialised construction activities

- G** Handel; reparation av motorfordon och motorcyklar
Trade; repair establishments for motor vehicles and motorcycles
- 45 Handel samt reparation av motorfordon och motorcyklar
Sales and repair establishments for motor vehicles and motorcycles
- 46 Parti- och provisionshandel utom med motorfordon
Wholesale trade, except of motor vehicles
- 47 Detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar
Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles

- H** Transport och magasinering
Transport and storage companies
- 49 Landtransport; transport i rörsystem
Land transport companies and pipeline transport companies
- 50 Sjötransport
Shipping companies
- 51 Lufttransport
Airline companies
- 52 Magasinering och stödtjänster till transport
Warehousing companies and service companies supporting transport
- 53 Post- och kurirverksamhet
Postal and courier companies

- I** Hotell- och restaurangverksamhet Hotels and restaurants
- 55 Hotell- och logiverksamhet
Hotels, holiday villages, youth hostels, holiday cottages, camping sites etcetera.
- 56 Restaurang-, catering- och barverksamhet
Restaurants, catering establishments, bars

- J** Informations- och kommunikationsverksamhet
Information and communication companies

- K** Finans- och försäkringsverksamhet
Financial institutions and insurance companies

- L** Fastighetsverksamhet
Real estate companies

- M** Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
Professional, scientific and technical companies

- 69 Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet
Legal and accounting firms
- 70 Verksamheter som utövas av huvudkontor; konsulttjänster till företag
Head offices; management consultancy companies
- 71 Arkitekt- och teknisk konsultverksamhet; teknisk provning och analys
Architect's offices, technical consultancy companies, companies for technical testing and analysis
- 72 Vetenskaplig forskning och utveckling
Institutes for scientific research and development
- 73 Reklam och marknadsundersökning
Advertising and market research companies
- 74 Annan verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik
Other professional, scientific and technical companies
- 75 Veterinärverksamhet
Veterinary clinics

- N** Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster
Administrative and support service companies
- 77 Uthyrning och leasing
Renting companies
- 78 Arbetsförmedling, bemanning och andra personalrelaterade tjänster
Employment placement agencies, temporary employment agencies etcetera.
- 79 Resebyrå- och researrangörsverksamhet och andra resetjänster och relaterade tjänster
Travel agencies and tour operators; tourist assistance agencies

- 80 Säkerhets- och bevakningsverksamhet
Security service companies, detective agencies
- 81 Fastighetservice samt skötsel och underhåll av grönytor
Facility support and landscape service companies
- 82 Kontorstjänster och andra företagstjänster
Office administrative, office support and other business support companies

- O** Offentlig förvaltning och försvar; obligatorisk socialförsäkring
Public authorities and national defence
- 841 Offentlig förvaltning
Public authorities
- 842 Offentliga tjänster (försvar, polis, brand med mera)
Foreign affairs, defence, justice, public security and fire service authorities
- 843 Obligatorisk socialförsäkring
Social security offices

- P** Utbildning
Educational establishments
- 851 Förskoleutbildning
Pre-primary education establishments
- 852 Grundskoleutbildning
Primary education establishments
- 853 Gymnasial utbildning
Secondary education establishments
- 854 Eftergymnasial utbildning
Higher education establishments
- 855 Vuxenutbildning och övrig utbildning
Establishments of adult and other education
- 856 Stödverksamhet för utbildningsväsendet
Educational support establishments

- Q** Vård och omsorg; sociala tjänster
Human health and social work establishments
- 86 Hälsa- och sjukvård
Human health establishments
- 87 Vård och omsorg med boende
Establishments for residential care activities
- 88 Öppna sociala insatser
Social work establishments without accommodation

- R** Kultur, nöje och fritid
Establishments for arts, entertainment and recreation

- S** Annan serviceverksamhet
Other service activities

- T** Förvärsarbete i hushåll; hushållens produktion av diverse varor och tjänster för eget bruk
Households as employers of domestic personnel; private households with undifferentiated goods- and services-producing for own use

- U** Verksamhet vid internationella organisationer, utländska ambassader och dylikt
Extraterritorial organisations and bodies

3. Vilken typ av arbetsskada eller personskada gäller anmälan?

1. **Olycksfall** → Gå till avsnitt 4
2. **Färdolycksfall** vid färd till eller från arbetsplatsen/vid in- eller utryckning vid statligt personskadeskydd → Gå till avsnitt 4
3. **Sjukdom** eller annan ohälsa (ej olycksfall) → Gå till avsnitt 5
4. **Fritidsskada** vid statligt personskadeskydd och fritidsskada som inträffat ombord för anställda på fartyg → Fylls i som vid olycksfall eller sjukdom, se punkt 1 eller 3

4. Hur gick olyckan till?

4.1 **Var inträffade olyckan?** Preciserar plats (t.ex. spår område, kök, lastkaj, enskilt hem, skjutbana, skogsmark, verkstad)

4.2 **Vad** var den skadade **sysselsatt** med då olyckan inträffade? (Specificera arbetsuppgift, arbetsmoment)

4.3 **Vad hände?** Beskriv olycksförloppet steg för steg

4.4 **Vad** sammanfattar olyckan i punkt 4.3 bäst? (Ange ett av alternativen)

☐ 1. Elolycka, brand, explosion, sprängning	☐ 8. Skadad av person (fysiskt, även oavsiktligt)
☐ 2. Kontakt (även inandning) kemiskt ämne eller smittämne	☐ 9. Skadad av djur
☐ 3. Den skadade föll	☐ 10. Fysisk överbelastning (lyft eller ansträngande/häftig rörelse)
☐ 4. Den skadade slog eller stötte emot något (ej vid fall)	☐ 11. Psykisk överbelastning (hot, chock)
☐ 5. Skadad av maskin, maskindel eller föremål i rörelse (mekanisk rörelse)	☐ 12. Snedtramp, feltramp, "spik"-tramp (ej fall)
☐ 6. Skadad av fallande/flygande föremål (ej egen hantering)	☐ 13. Fordonsolycka eller påkörd
☐ 7. Skadad av hanterat föremål (egen hantering)	☐ Annat, ange vad _____

4.5 **Vilka** maskiner, redskap, apparater, kemikalier, smittämnen, skyddsutrustning e.d. var inblandade i olyckan?

Fabrikat/typbeteckning, tillverkningsår (i förekommande fall)

Kemikaliens funktion (t.ex. härdare av lim)

Produktnamn eller kemiskt namn

4.6 **Varför** hände olyckan? Ange omständigheter som medverkade eller hade betydelse för händelsen (t.ex. lyfthjälpmiddel/utrustning ej till hands, felmanöver, missförstånd, skyddsutrustning saknades, för få personer för arbetsuppgiften, stark tidspress, instruktioner ej kända eller uppdaterade, bristfällig träning för uppgiften, ej kartlagd risk i förändrings-/ombyggnadsarbete.

www.av.se

Vår vision: Alla vill och kan skapa en bra arbetsmiljö

